

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Põhikooli mitme aine õpetaja õppekava

Karin Klaus

TARTU ÜLIKOOLI ÕPPEJÕUDUDE KOGEMUSED AKADEEMILISE PETTURLUSE
JA SELLE ENNETAMISEGA VEEBIEKSAMITEL DISTANTSÕPPE PERIOODIL

Magistritöö

Juhendaja: kutsepedagoogika nooremlektor Liana Roos

Tartu 2023

Kokkuvõte

Tartu Ülikooli õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebieksamitel distantsõppe perioodil

Covid-19 periood esitas kõrgharidusõppele tõsiseid väljakutseid: tekkis vajadus viia kogu õppetöö ja hindamine üle internetikeskkonda ning kerkis üles probleem, kuidas kindlustada veebieksamitel tudengite aus käitumine ning kuidas võimalikku akadeemilist petturlust ennetada või avastada. Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised on Tartu Ülikooli õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebieksamitel distantsõppe perioodil. Intervjueeriti kümmet õppejõudu, andmeid analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil. Selgus, et õppejõud on veebieksamitel kogenud mitmesuguseid akadeemilise petturluse liike, kuid seda ei peeta eriti levinud probleemiks. Õppejõudude reageeringud petturluse avastamise järel ulatusid konkreetsetest sammudest, hoiatustest ja karistustest tegevusetuseni. Tunnistati, et vahel on raske aru saada, mida petturluseks pidada ja kuidas selle avastamisel reageerida. Akadeemilise petturluse ennetamiseks kasutavad õppejõud nii ennetavaid strateegiaid kui kontrollimeetmeid.

Võtmesõnad: akadeemiline petturlus, veebieksamid, distantsõpe, petturluse ennetamine.

Abstract

Tartu University faculty experiences with academic dishonesty and its prevention in online exams during the distance learning period

Covid-19 challenged higher education due to the transfer of all teaching and assessment to the online environment. The problem of ensuring students' honest behavior in online exams arose as one of the issues. This research aimed to discover the University of Tartu faculty's experiences with academic dishonesty and its prevention in online exams during the distance learning period. The qualitative inductive content analysis results of ten interviews revealed that lecturers experienced academic dishonesty in online exams, but this is not considered a widespread problem. Faculty use strategies and control measures to prevent academic fraud. Their responses to fraud detection ranged from warnings and penalties to nonaction; it was sometimes difficult to understand academic dishonesty and how to react when detected.

Keywords: academic fraud, online exams, distance learning, fraud prevention.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Teoreetiline ülevaade.....	5
1.1. Akadeemilise petturluse olemus ja põhjused.....	5
1.2. Akadeemilise petturluse ennetamine veebieksamitel.....	7
2. Metoodika.....	10
2.1. Valim.....	10
2.2. Andmete kogumine.....	11
2.3 Andmete analüüs.....	12
3. Tulemused.....	13
3.1. Õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamitel.....	13
3.2. Õppejõudude praktikad akadeemilise petturluse ennetamiseks veebieksamitel.....	20
4. Arutelu.....	25
Kasutatud kirjandus.....	33
Lisa 1. Kutse uuringus osalemiseks	
Lisa 2. Intervjuu kava	
Lisa 3. Väljavõtte kodeerimisest QCAmapi veebikeskkonnas	
Lisa 4. Esimese uurimisküsimuse kategooriad ja koodid	
Lisa 5. Teise uurimisküsimuse kategooriad ja koodid	

Sissejuhatus

2019. aastal alanud Covid-19 pandeemia tõi maailma kõrgkoolide ette rea uusi väljakutseid, millest üheks suuremaks võib pidada üleminekut distantsõppele. Pandeemia alguses leidsid paljud õppejõud end olukorrast, kus õppetöö korraldamiseks tuli end kiiresti viia kurssi erinevate digitehnoloogiatega, kuna videoloengute ja veebiseminaride arv kasvas hüppeliselt (Trumm *et al.*, 2020). Eriti keerukaks kujunes eksamite ja arvestuste hindamine veebikeskkonnas, kuna see nõuab kogu õpetamis- ja õppeprotsessi ümberkujundamist ning tekitab uusi võimalusi akadeemiliseks petturluseks (García-Peñalvo *et al.*, 2020).

Kontaktõppes toimuvatel eksamil on akadeemilise petturlusega võitlemiseks aastakümnetega välja kujunenud mitmesugused füüsilise keskkonnaga seotud meetodid nagu õpilaste hajutamine ruumis, väiksemate eksamirühmade moodustamine, tudengite isiklike asjade ja lisavahendite (käekotid, õppematerjalid, telefonid) eemaldamine ning järelvalve eksamiruumis (Levy & Rakovski 2006). Veebiõppes need võimalused puuduvad ning üliõpilased võivad tehnoloogilisi lahendusi kasutades saada vastuseid ebaausal teel (Amzalag *et al.*, 2022; Peytcheva-Forsyth *et al.*, 2018). Mitmed uuringud (Janke *et al.*, 2021; Kennedy *et al.*, 2020; Montenegro-Rueda *et al.*, 2021; Saleh & Meccawy, 2021) näitasid, et eksamite kiire digitaliseerimine tõi kaasa negatiivseid tagajärgi akadeemilise aususele: nii õppejõudude kui üliõpilaste arvates on distantsõppes lihtsam eksamil petta ning enamik tudengeid tunnistasid “sohi tegemist” andmete võltsimise, üksteise aitamise või testide vastuste kopeerimise abil üksteiselt ning teistelt veebilehtedelt.

Ausus on oluline osa heast teadustavast, kuna teaduse eesmärgid laiemas kontekstis tulenevad tõese ja tõenduspõhise teadmise väärtustamisest ning selle poole püüdlisest (Hea teadustava, 2017). Siiski võib oletada, et õppejõudude soov ja võimekus akadeemilise petturlusega võidelda on erinev, sõltudes õppejõu teadlikkusest, moraalsetest tõekspidamistest, töökoormusest jne. Eestis on õppejõudude arusaamu akadeemilisest petturlusest käsitletud pigem üldisemast vaatenurgast (Raudmäe, 2017), kuid õppejõudude kogemusi akadeemilise petturlusega ja selle ennetamisega just veebiksamil on Eestis autorile teadaolevalt veel vähe uuritud.

Tõenäoliselt jäävad veebiksamid Eesti ja maailma kõrghariduseõppe osaks sõltumata pandeemiaolukorrast, kuna digiõpe võimaldab haridust saada kõikidel tudengitel sõltumata nende asukohast ning minimeerida õpperuumide töös hoidmiseks vajalikke kulusid, mis on eriti aktuaalne 2022/23 energiakriisi valguses. Seetõttu on akadeemilise petturluse vältimine veebiksamil ja seda ennetavate meetodite väljaselgitamine jätkuvalt aktuaalne, et pakkuda

ülikooli töötajatele distantsõppe läbiviimiseks praktilist toetust, teadvustada ootusi ja jagada vajalikku teavet (Gamage *et al.*, 2020; Garg & Goel, 2022).

Käesoleva töö esimeses peatükis antakse ülevaade, milliseid on levinumad akadeemilise petturluse liigid nii tava- kui distantsõppes, mida peetakse petturluse põhjusteks ning milliseid strateegiaid ja meetodeid kõrgkoolides petturluse ennetamiseks kasutatakse. Seejärel kirjeldatakse töö valimit, metoodikat ja tulemusi ning arutletakse tulemustes välja toodud põhiliste probleemide üle.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1. Akadeemilise petturluse olemus ja põhjused

Akadeemiline petturlus on kõrghariduses probleemiks olnud aastakümneid ning kuigi nii õppejõudude kui üliõpilaste teadlikkus antud teemast on tõusnud, pole suudetud kõrgharidusõppes sellest vabaneda. Probleemiga tegelemine on oluline vältimaks petmise normaliseerumist ühiskonnas: kui ebaausaid võtteid kasutab aina rohkem inimesi, võib see viia kõrghariduse kvaliteedi languseni ja tööturule sisenevad puudulike teadmistega töötajad võivad ebaausaid tegevusi jätkata ka oma töökohal (Lord Ferguson *et al.*, 2022).

Laiemas plaanis võib akadeemiliseks ebaaususeks, petmiseks või väärkäitumiseks pidada üliõpilase iga katset saada, kasutada või anda välist abi ametlikes akadeemilistes töödes (kontrolltööd ja eksamid), kus see on keelatud. Akadeemilise petturluse alamliikidena nimetatakse materjali (või abi) andmist või kasutamist, mida õppejõud ei ole sõnaselgelt lubanud (näiteks etteütlemine, mahakirjutamine, individuaalsel hindamisel kaaslane abi tarvitamine), eksamil lubamatu teadmiste vahetamine või sama töö kallal töötamine; eksamiküsimuste või vastuste saamine (enne tähtaega) kelleltki, kes on sama eksami juba sooritanud; kellegi teise töö esitamine oma nime all või selle osade kasutamine akadeemilise viitamiseteta; iseenda töö uuesti esitamine samas või teises õppeaines; väljamõeldise ja valeteabe esitamine ning andmete võltsimine (Berkeley City Kolledž, 2018; McCabe *et al.*, 2012; Tartu Ülikooli „Õppekorralduseeskiri”, 2021).

Akadeemilise ebaaususe teemana on palju uuritud ka plagiaati ehk loomevargust (Awasthi, 2019; Remmik *et al.*, 2019). Plagiaadina mõistetakse ka kellegi töö või loomingutsiteerimine ilma allikale viitamata, ebatäpset siteerimist, professionaalsete agentuuride või teiste isikute kirjutatud materjalide kasutamist ja iseenda juba hinnatud tööde taasesitamist (*Plagiarism | University of Oxford*, 2022; Merriam-Webster, 2022). Tartu Ülikoolis aitab plagiaati avastada plagiaadituvastusprogramm ORIGINAL.

Seoses infotehnoloogiavahendite ja suhtlusplatvormide võimaluste ning Interneti kättesaadavusega on akadeemilise petturlus seotud üha rohkem tehnoloogiaga: veebieksamitel edastatakse suhtluskanalites üksteisele õigeid vastuseid, pildistatakse eksamiküsimusi ja jagatakse neid kaasõpilastega, kopeeritakse vastuseid Internetist või lastakse hoopis eksam sooritada enda eest teisel isikul (Dayananda *et al.*, 2021). Veebieksameid korraldati ülikoolides ka varem, kuid 2019. aastal alanud COVID-19 pandeemia tõttu tuli Interneti viia suur osa kõrgkoolide õppe- ja hindamisprotsessidest kogu maailmas. Veebieksamite hindamine ja akadeemilise aususe tagamine kujunes õppejõududele esialgu väljakutseks, kuna paljudel kõrgkoolidel puudusid veebieksamite järelvalveks ja võimaliku petturluse ennetamiseks strateegiad, vajalikud tehnilised vahendid või oskused nende kasutamiseks (Ababneh *et al.*, 2022; Amzalag *et al.*, 2022).

Mitmed uurimused näitavad, et veebieksamitel petetakse rohkem kui kontaktõppes toimuvatel eksamitel (Amzalag *et al.*, 2022; Garg & Goel, 2022; Janke *et al.*, 2021; Pleasants *et al.*, 2022; Reedy *et al.*, 2021). Leiti, et veebipõhises õppes esines erinevaid petturluse vorme nagu plagiaati, spikerdamist ja tudengite lubamatut koostööd (Surahman & Wang, 2022). Samas leidub teisi uuringuid, mis väidavad, et tudengid petavad veebieksamitel pigem vähem kui silmast-silma hindamistel (Arnold, 2016; Peled *et al.*, 2019).

Akadeemilise petturluse põhjused on laialdaselt uuritud ning neid võib jagada üldiselt õppejõuga seotud, institutsioonilisteks, sisemisteks ja keskkonnaga seotud põhjusteks (Noorbehahani *et al.*, 2022). Individuaalsete ehk sisemiste teguritena mainitakse näiteks vähest sisemist õpimotivatsiooni, isiksuseomadusi, väheseid akadeemilisi võimeid, vähest teadlikkust petturlusest, kultuuritausta ning keskkonnaga seotud teguritest sõprade mõju ja Interneti kättesaadavust ehk lihtsat juurdepääsu teabele (Peled *et al.*, 2019; Surahman & Wang, 2022). Üliõpilased on maininud põhjustena laiskust, ajapuudust, oskamatud ajaplaneerimist, aga ka välist ühiskondlikku või vanemate survet heade hinnete saamiseks ning õppematerjali mitterelevantsust õppija jaoks: kui tudeng ei pea saadavaid teadmisi tulevikus oma töö või elukogemuse mõttes oluliseks, väheneb tema õpimotivatsioon, mis omakorda suurendab tõenäosust nendes õppeainetes kasutada ebaausaid võtteid (Peterson, 2019; Raudmäe, 2016).

Kaudselt võib üliõpilaste ebaausat käitumist seostada ka õppejõudude tegevuse või tegevusetusega. Üliõpilased on välja toonud, et spikerdamist soodustab eksamistress ning õppeaine liiga suur maht, mis ei võimalda materjale eksamiteks õppimisel piisaval määral läbi töötada, aga ka õppejõudude vähene kontroll eksami- ja arvestustööde ajal ning leebed või olematud karistused ilmsiks tulnud akadeemilise petturluse juhtumite puhul (Pleasants *et*

al., 2022; Raudmäe, 2016.). Ilmselt on petmine veebieksamitel laialt levinud ka põhjusel, et see on väga lihtne: Internetis leiab vastuseid mõne hiirekliki abil ning tänane Interneti-põlvkond tajub seda avaliku ja piiramatult kasutatava infona, mida igaüks oskab nutiseadmete abil otsida ning suhtlusrakenduste kaudu üksteisega jagada (Peterson, 2019; Pleasants *et al.*, 2022; Garg & Goel, 2022).

Välja on toodud ka õppeasutuselt ja õppejõududelt pärinevaid segaseid signaale: tänases õppekeskkonnas julgustatakse tudengeid koostööd tegema, aga teatud ülesannete ja eksamite puhul eeldatakse iseseisvat tööd ning unustatakse seda rõhutada, mille tõttu tudengid ei pruugi aru saada, mis juhtudel on koostöö mitteaktsepteeritav (McCabe, 2012).

1.2. Akadeemilise petturluse ennetamine veebieksamitel

Akadeemiliste pettuste vähendamiseks veebieksamitel pakuvad uurijad välja kaks põhilist strateegiat: võimalike pettuste avastamine erinevate seiretehnoloogiate abil või rõhu asetamine ennetustegevustele eetiliste põhimõtete väärtustamise, eksamite ümberkorraldamise ja eksamiküsimuste ülesehituse muutmise teel (Pleasants *et al.*, 2022). Esimese strateegia puhul arenevad ja täienevad pettuste avastamise ja ennetamisega seotud tehnoloogilised meetodid pidevalt. Kõrgkoolid kasutavad plagiiaadi kontrollimise tarkvara, turvasüsteemiga veebibrausereid, arvuti lukustamist eksami ajal ning masinõppe meetodeid, mis avastab pettusi arvutusteooriate ja matemaatiliste algoritmide abil (Garg & Goel, 2022; Surahman & Wang, 2022). Eksamitegijate identiteedi kontrollimiseks saab kasutada isikutuvastamisprogramme, IP-aadresside jälgimist ning biomeetrilisi isikutuvastusvahendeid nagu sõrmejälgede analüüs, hääle või näo tuvastamise tarkvara ja vikerkesta skaneerimine (Carragher Wolverton, 2022). Tehniliste lahenduste, veebikaamerate ja mikrofoni abil on võimalik jälgida eksamisooritaja arvutiekraani, nägu, tuba, kahtlaseid silmaliigutusi või ebatüüpilisi tippimismustreid klaviatuuril ning avastada lubamatute internetibrauserite ja programmide kasutamist (Ababneh *et al.*, 2022; Woldeab & Brothen, 2019).

Kõrgkoolidel soovitatakse koostöös veebiarendajate ja õppejõududega luua uusi turvalisi veebipõhiseid platvorme, mille hindamissüsteemi on akadeemilise ebaaususe ennetamise tehnoloogiline tugi juba algusest peale integreeritud (Garg & Goel, 2022). Paraku tekivad veebieksamite kontrollitööriistade arendamisega samas tempos ka uued võimalused akadeemiliseks petturluseks ning ükski tehnoloogiline süsteem ei suuda saajaprotsendiliselt tudengite ausust garanteerida. Seepärast on paljud uurijad seisukohal, et veebieksamitel peaks

rõhk olema tudengite petmise motivatsiooni alandamisel, moraalsete väärtuste rõhutamisel ja eksamiülesannete ümberdisainimisel (Budhai, 2022; Janke *et al.*, 2021).

Nimelt on üliõpilaste üks ebaausa käitumise põhjus veebieksamitel seotud moraalsete väärtustega: õpilased suhtuvad petmisesse positiivselt, kui neil on kaaslaste eeskuju või nad tajuvad, et seda toetavad sotsiaalsed normid (Ababneh *et al.*, 2022; McCabe, 2012). Paljud uurijad rõhutavad kõrgkoolide rolli akadeemilise aususe poliitika kujundamisel ning aususe väärtustamisel üliõpilaste seas nii kontakt- kui veebiõppes: soovitatakse tõsta tudengite teadlikkust eetikakursuste abil, luua au- ja eetikakoodeks ning tagada sellest kinni pidamine, arutleda tudengitega õppimise sügavama tähenduse üle, kujundada hoiakuid, et petturlus on lubamatu ja häbiväärne ning viidata aususele kui olulisele väärtusele hilisemas tööelus (Garg & Goel, 2022; Novick *et al.*, 2022;). Üliõpilaste suhtumiste uurimisel on jõutud järeldusele, et tudengid peavad selgelt teadma, millised tegevused kuuluvad akadeemilise petturluse alla ning millised tagajärjed on reeglite rikkumisel, sest petmist vähendavad muuhulgas tunduvalt hirm vahele jääda, isiklikud põhimõtted ja austus õppejõu vastu (Ababneh *et al.*, 2022; Garg & Goel, 2022; Novick *et al.*, 2022; Pleasants *et al.*, 2022; Stuber-McEwen *et al.*, 2009).

Kuna akadeemiline petmine on sageli tingitud üliõpilaste vähesest sisemisest ja välisest motivatsioonist, halvast ajaplaneerimisest ja õpiraskustest soovitavad uurijad õppejõududel oma tudengitega head kontakti hoida kogu õppeprotsessi vältel (Amzalag *et al.*, 2022). Petturlust veebieksamitel soodustavad ka tudengite isoleeritus ja vähene suhtlus õppejõuga, seepärast soovitatakse otsida võimalusi tudengite paremaks kaasamiseks kursuse kogukonda, eelistada töötamist väiksemates veebirühmades ning soodustada üliõpilaste usaldusliku, sarnaste moraalsete väärtustega kogukonna tekkimist (Baron & Crooks, 2005; McCabe 2012; Novick *et al.*, 2022; Stuber-McEwen *et al.*, 2009).

Akadeemilise petturluse vähendamisel on oluline roll ka eksamite vormil ja eksamiküsimuste ülesehitusel: soovitatakse leida alternatiivseid hindamiseetodeid, mis testivad õigete vastuste valimise asemel materjalist arusaamist, ise lahenduste leidmist ja võimet kanda teooriat üle praktikasse (Amzalag *et al.*, 2022). Uurijad on seisukohal, et petturlust vähendab tõhusalt küsimuste ja vastusevalikute juhuslik muutmine, erinevate testiversioonide kasutamine ning küsimuste ümbersõnastamine nii, et standardvastused poleks veebist kohe leitavad (Golden & Kohlbeck, 2020; Peterson, 2019). Heaks alternatiiviks tavaliste valikvastustega testi asemel peetakse selliste testküsimuste kasutamist, mis nõuavad kõrgemate mõtlemistasemete rakendamist või hoopis avatud materjalidega eksameid, esseede, projektide või suuliste esitluste hindamist (Novick *et al.*, 2022; Peterson, 2019; Surahman & Wang, 2022). Üliõpilased peavad oluliseks võimaliku petturlusega seotud

faktoriks ka veebieksami tingimusi: kui eksami sooritamiseks antud ajalimiit on liiga lühike või küsimustele vastates ei saa eelmiste küsimuste juurde tagasi pöörduda, tajutakse seda stressi tekitavana ja/või õppejõupoolse ebaõiglase käitumisena, mis omakorda tekitab kiusatust ebaausaid meetodeid kasutada (Novick *et al.*, 2022).

Eestis on petturluse teema uurijad leidnud, et siinsed õppejõud ei suuda oma sõnul alati akadeemilist petturlust avastada, kuid sellega kokku puutudes on õppejõud teinud muutusi oma tegevustes, näiteks kontrollinud eksamil nutiseadmete kasutamist, koostanud eksamite jaoks ülesandeid, mis nõuavad teksti taasesitamise asemel iseseisvat pingutust ja loovuse kasutamist jne (Raudmäe, 2017). Distsantsõppe kogemuse uuring Tartu Ülikoolis (Trumm *et al.*, 2020) näitas, et Tartu Ülikooli 2020. aasta kevadsemestril pandeemia tõttu toimunud distantsõppe ei mõjutanud oluliselt üliõpilaste eksamihindeid, kuid märgiti vajadust muuta ainekavade hindamisviise eristavast pigem mitteeristavaks.

Kokkuvõttes saab teaduskirjanduse põhjal väita, et veebieksamite hindamise on õppejõududele suureks väljakutseks nõudes neilt keerulisemate, tudengitelt rohkem kujutlusvõimet ja loovust nõudvate testide koostamist, teadmisi distantsõppe tehnikate ja meetodite kohta ning akadeemilise aususe sisu ümberhindamist digitaalses keskkonnas (Alves, 2021; Reedy *et al.*, 2021; Surahman & Wang, 2022). Kirjanduse põhjal võib oletada, et kõige paremini aitab petturlust veebieksamitel vältida koostöö akadeemilises kogukonnas õppejõudude, kõrgkooli eetikakujundajate, tudengite ja IT-arendajate vahel ning akadeemilise kogukonna koolitamine veebipõhise hindamise võimaluste ja riskide teemadel.

Veebieksamid, veebipõhine hindamine ja sellega seotud petturlus on ka Eestis jätkuvalt aktuaalsed teemad, millele on lisandunud tehisintellekti arengust põhjustatud väljakutsed. Tulenevalt eelnimetatud põhjustest ning vajadusest koondada COVID-19 distantsõppega seotud kogemusi ja õppetunde seati käesoleva uurimustöö eesmärgiks välja selgitada, millised on Tartu Ülikooli õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebieksamitel COVID-19 perioodil toimunud distantsõppel. Selleks püstitati kaks uurimisküsimust:

1. Millised on õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamite ajal?
2. Milliseid praktikaid kasutavad õppejõud petturluse ennetamiseks veebieksamitel?

2. Metoodika

Magistritöö koostamisel kasutati kvalitatiivset lähenemisviisi, kuna sooviti mõista intervjueeritavate kogemusi, arusaamu ja hoiakuid. Sotsiaalteadustes sobib just kvalitatiivne lähenemine ühiskonnas toimuvate protsesside mõtestamiseks ja inimeste arvamuste ja hoiakute kujunemise kirjeldamiseks ning uurimiseks (Aspers & Corte, 2019).

2.1. Valim

Intervjueeritavad kümme Tartu Ülikooli õppejõudu leiti sihipärase valimi põhimõttel, kuna sooviti intervjueerida õppejõudude kõige tüüpilisemaid esindajaid. Intervjueeritavad pidid sõltuvalt uurimiseesmärgist vastama kindlatele kriteeriumitele nagu töötamine õppejõuna ja distantsõppel eksamite korraldamise kogemus, seega kasutati just sihipärasest valimit, mis sobib lähtuvalt uurimiseesmärgist kindlate tunnustega kõige tüüpilisemate esindajate leidmiseks (Rämmer, 2014).

Intervjueeritavate leidmiseks saadeti Tartu Ülikooli instituutide õppejuhtidele e-kiri palvega saata see õppejõududele edasi. Kirjas (vt lisa 1) tutvustati uuringu eesmärki ja kutsuti üles uuringus osalema õppejõude, kellel on olnud kokkupuuteid akadeemilise petturlusega veebieksamitel või kes sooviksid sel teemal arutleda. Töö autor püüdis leida intervjueeritavaid kõigest neljast valdkonnast, kuid kahjuks ei tulnud intervjuu soovile ühtegi vastust meditsiiniteaduste valdkonnast ning humanitaarteaduste valdkonnast vastas vaid üks õppejõud. Mõned intervjueeritavad leiti autori isiklike tuttavate hulgast. Kõikidele intervjuerimisega nõustunud õppejõududele omistati pseudonüüm ning küsiti taustaandmetena nende sugu, ligikaudset tööstaaži õppejõuna ning töövaldkonda (vt tabel 1).

Tabel 1. Uurimuses osalenud õppejõudude taustaandmed

Pseudonüüm	Valdkond	Akadeemiline staaž aastates	Vanus
Tiit	Arvutiteadus	25	53
Marek	Majandus	17	42
Linda	Filosoofia	30	64
Liisa	Psühholoogia	20	44
Toomas	Loodusteadus	30	69
Piret	Majandus	20	51
Maie	Majandus	12	55
Pille	Loodusteadus	17	47
Mart	Loodusteadus	17	48
Maarja	Arvutiteadus	10	37

Kokku nõustusid intervjuerimisega neli nais- ja kuus meessoost õppejõudu, kellel oli akadeemilist tööstaaži keskmiselt 21 aastat. Enam esindatud erialavaldkonnad olid loodus- ja täppisteadused (kolm vastanut) ning sotsiaalteadused (kuus vastanut).

2.2. Andmete kogumine

Andmed koguti poolstruktureeritud intervjuudega, kuna see võimaldas järgida varem ette valmistatud küsimuste kava intervjuu üldise struktuuri loomiseks, jättes samas vestluse arenedes ruumi uutele esilekerkivatele teemadele ja lisaküsimustele ning võimaldades vajadusel muuta küsimuste järjekorda ja sõnastust (Magaldi & Berler, 2020). Intervjuude abil saab rekonstrueerida indiviidide kogemusi ning esile tuua nende variatiivsus, mis omakorda võimaldavad leida sarnaseid kogemuste või käitumisviiside mustreid (Lofström, 2011). Intervjuu küsimuste koostamisel lähtuti soovituselt sõnastada küsimused toetudes uurimisküsimustele (DeJonckheere & Vaughn, 2019).

Intervjuud koosnesid kahest teemaplokist: *õppejõudude kogemused petturlusega veebieksamite ajal ning õppejõudude praktikad, mida nad on kasutanud veebieksamitel petturluse ennetamiseks*. Sissejuhatuseks küsiti intervjueritavalt taustaandmeid ning mõned üldised küsimused, et teemat sisse juhatada. Näiteks: *Millises vormis Te viisite läbi veebieksameid COVID-19 perioodi ajal? Kas Te tegite veebieksameid ka enne distantsõppe perioodi algust?* Kõikides teemaplokkides kasutati lisaks peaküsimustele 3-5 kõrvalküsimust ning intervjuude käigus tekkinud lisaküsimusi. Intervjuu küsimused on esitatud lisas 2.

Esmalt viidi läbi prooviintervjuu valimi kriteeriumitele vastava õppejõuga, mille käigus kontrolliti, kas küsimused on intervjueritavale mõistetavad ning kas antud küsimustega on võimalik teemat piisavalt avada ja uurimisküsimustele vastused saada. Prooviintervjuu käigus testiti salvestamistehnikat ning saadi teada orienteeruv intervjuuks kuluv aeg. Intervjuud lindistati nutitelefoniga ning salvestustega töötati *Windows Media Player* programmis, mis võimaldab salvestusi sobivas tempos kuulata.

Pärast prooviintervjuud kohtuti uurimistöö juhendajaga ning sõnastati arutelu käigus mõned küsimused ümber viisil, mis võimaldasid intervjueritaval teemat paremini avada. Näiteks küsimused *Kuivõrd puutusite kokku akadeemilise petturlusega oma korraldatud veebieksamite ajal? Kas tegite neid ainult Covid-perioodil või ka varem/pärast seda perioodi?* asendati küsimusega *Palun kirjeldage, millised on olnud Teie kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamite ajal?* Lisaks koondati kõik üldised küsimused, mis käsitlesid õppejõudude kogemusi veebieksamitel aset leidnud petturlusega, esimesse

teemaplokki. Intervjuu lõppu lisati kokkuvõtvad küsimused, nagu *Mida õppisite akadeemilise petturluse kohta? Kas soovite veel midagi antud teema kohta lisada või rõhutada?*

Parandatud intervjuu kava alusel küsiti prooviintervjuu andnud õppejõult veel mõned lisaküsimused ja täpsustused ning kuna kõik kavandatud teemad said kaetud, kasutati ka prooviintervjuud andmeanalüüsis.

Intervjuud viidi läbi Tartu Ülikooli ruumides või veebikohtumistel *Google Meet* keskkonnas ajavahemikus veebruar-märts 2023. Intervjueeritavatelt küsiti luba intervjuu salvestamiseks, neid informeeriti uurimustöö temaatikast, rõhutati intervjuude konfidentsiaalsust ja nende kasutamist ainult antud uurimuse eesmärkidel.

Intervjueeritavatele pakuti võimalust soovi korral hiljem uurimistöö tulemustega tutvuda, kuna mitmed õppejõud nõustusid intervjuuga just isiklikust huvist teema vastu ning soovisid pärast uurimustöö avaldamist seda lugeda.

Intervjuude keskmiseks pikkuseks kujunes 45 minutit. Lühim intervjuu kestis 25 ja pikim 60 minutit.

2.3 Andmete analüüs

Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset induktiivset sisuanalüüsi, kuna just induktiivne lähenemine andmeanalüüsile aitab kõige enam kaasa intervjueeritavate maailma mõistmisele ja nende tõlgenduste ning väärtuste tundma õppimisele (Lepik, 2014). Induktiivset sisuanalüüsi meetodit kasutatakse enamasti juhtudel, kui nähtust ei ole varasemalt käsitletud või kui see on killustatud (Elo & Kyngäs, 2008).

Helifailid transkribeeriti kasutades TTÜ Küberneetika Instituudi foneetika- ja kõnetehnoloogia laboris väljatöötatud veebipõhise kõnetuvastuse tehnoloogiat (Olev & Alumäe, 2022). Intervjuude sisu kontrolliti üle salvestusi korduvalt kuulates ja vajadusel kõnetuvastusprogrammi transkriptsioone parandades. Transkribeeritud failide teksti tuli kokku Word programmis 37 lehekülge reavahega 1,5 ja kirjafondiga Times New Roman.

Transkriptsioonide kodeerimiseks kasutati programmi QCMap, mis võimaldab tekstidest leida ja märkida ehk kodeerida uurimustöö seisukohast kõige tähenduslikumad fraasid ja laused (Elo & Kyngäs, 2008). Mõlemad uurimisküsimused kodeeriti eraldi ning selle käigus otsiti koode ehk tähenduslikke üksuseid, mis on seotud uurimisküsimustega. Kodeerimine aitab kvalitatiivses andmeanalüüsis kogutud andmetes orienteeruda, neid süstematiseerida, mõista, tõlgendada ning leida teemade vahel sarnaseid mustreid või

erinevusi (Lepik, 2014). Ära märgitud oluliste tekstiosade põhjal moodustati koodid, mis koondati koodiraamatusse (väljavõtte kodeerimisest QCAmapiiga on esitatud lisas 3).

Koodide analüüsimise alusel kategoriseeriti tähenduselt sarnased koodid kategooriatesse. Näiteks kategooriasse *petturluse avastamise põhjus* koondati koodid F1: *tudengite tööd liiga sarnased*, F2: *plagiaadikontrolliprogrammi kasutamine*, F3: *liiga kiiresti saabuvad ja sarnased vastused* ja F4: *ebaloogilised vastused*.

Nii kodeerimise kui kategoriseerimise ajal arutati koodide ja kategooriate sisu ja nimetusi uurimistöö juhendajaga. Arutluse tulemusena ei tehtud suuremaid muudatusi ning selgusid peamiselt kategooriate täpsemad nimetused, näiteks *petturluse liigid* ja *petturluse avastamise viisid* liideti kokku kategooriaks *petturluse liigid ja avastamine*. Andmeanalüüsi usaldusväärsuse suurendamiseks korduvkodeeris autor ühe intervjuu QCAmapi programmi abil uuesti ning sama intervjuu kaaskodeeris uurimistöö juhendaja. Nii kordus- kui kaaskodeerimine aitavad kaasa võimalikult õigete ja täpsete koodide määramisele, kogutud andmete korrektsusele analüüsile ja uurimistulemuste usaldusväärsusele (Busetto *et al.*, 2020).

Andmeanalüüsi tulemusel loodi vastusena esimesele uurimisküsimusele viis kogemuste kategooriat: petturluse arvatav levik, petturluse liigid, petturluse avastamine, tegutsemine petturluse avastamisel ning petturluse arvatavad põhjused. Teise uurimisküsimuse vastuste analüüsist moodustati neli strateegiate kategooriat: petturluse ennetamine eksami ülesehituse ja tehniliste vahendite kaudu, akadeemilise aususe rõhutamine abil ning kontrollist loobumine. Esimese ja teise uurimisküsimuse kategooriad ja koodid on välja toodud lisades 4 ja 5.

3. Tulemused

Käesoleva magistr töö eesmärgiks oli välja selgitada, millised olid Tartu Ülikooli õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebieksamitel distantõppe perioodil. Andmeanalüüsi tulemused on välja toodud uurimisküsimuste ja kategooriate kaupa ning teksti on lisatud õppejõudude tsitaate. Tsitaadid on keeleliselt toimetamata ja neile on lisatud pseudonüümid.

3.1. Õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamitel

Esimese uurimisküsimusega seoses loodi andmeanalüüsi tulemusena viis kogemuste kategooriat: petturluse arvatav levik, petturluse liigid ja avastamine, tegutsemine petturluse avastamisel ning petturluse arvatavad põhjused.

Petturluse arvatav levik. Uuringus osalenud õppejõudude vastustest tuli välja, et akadeemilist petturlust peetakse küll veebieksamitel võimalikuks ning mitmed küsitletutest olid selle nähtusega otseselt kokku puutunud, kuid keegi ei pidanud veebieksamitel petmist laialdaselt levinud nähtuseks. Intervjueeritavate hulgas oli õppejõude, kelle arvates ei esinenud akadeemilist petturlust COVID-19 perioodil toimunud veebieksamitel rohkem kui tavapärase auditoorsete eksamite puhul. Leidus ka intervjueeritavaid, kes ei kogenud antud perioodil isiklikult petturlust kordagi või kes väitsid, et petturluse juhtumeid tuleb ette väga harva. Oli vastajaid, kelle arvates pole üldiselt üliõpilastel soovi petta, kuna täiskasvanud õppijad mõistavad aususe ning iseendale õppimise tähtsust. Esines väiteid, et akadeemilise petturluse erinevad vormid on kõrghariduses teatud määral esinenud alati, kuid tegu on siiski üksikjuhtumitega.

Arvan, et sellel põlvkonnal, kes meil täiendusõppes õpib, 1970-80 aastatel sündinud inimesed, nende jaoks on Tartu ülikoolil ikkagi selline maine, et petturlus on vale - nii lihtsalt ei tehta. (Piret)

Teised õppejõud leidsid seevastu, et COVID-19 perioodil toimunud veebieksamitel oli võimalusi petturluseks rohkem ning ilmselt kasutasid üliõpilased neid võimalusi ka ära. Samas tunnustati, et selline arvamus petturluse levimise kohta veebieksamitel on pigem tunnetuslik, kuna sellist petturluse liiki on raske avastada.

Ma ei saa küll 100% garanteerida, et kõik on täiesti ausad - mõned üksikud tudengid võibolla siiski suudavad infotehnoloogilisi võimalusi nii hästi kasutada ja mind nii ära petta, et ma ei saa sellest aru. (Toomas)

Intervjueeritavate hulgas oli neid, kes leidsid, et mingid võimalused petmiseks olid üliõpilastel veebieksamitel ilmselt olemas, kuid kuna otseselt kahtlaseid käitumismustreid ei leitud, ei peetud vajalikuks või ei osatud sellele teemale rohkem tähelepanu pöörata.

Akadeemilise petturluse liigid ja nende avastamine veebieksamitel. Intervjuudest selgus, et mitmed õppejõud olid kokku puutunud petturlusega, kus üliõpilased jagasid üksteisega eksamiülesannete või -küsimuste vastuseid. Kuidas vastuste jagamine toimus, ei ole teada, kuid võib oletada, et üheks lihtsamaks variandiks võivad siinkohal olla sotsiaalmeedia suhtluskanalid ja –rakendused.

Õppejõudude kogemused näitasid, et sellist laadi akadeemilisele petturlusele on võrdlemisi lihtne jälile saada: kuna veebieksamid toimuvad enamasti Moodle keskkonnas, paistavad seal kohe välja kõik üliõpilaste kahtlased tegevusmustrid nagu valikvastustega testide vastuste liiga kiire ja samaaegne laekumine mitmel tudengil korraga või õigete ja valede vastuste kattumine mitmete üliõpilastel.

Mul oli Moodles eksam, kus testis pidid üliõpilased trükkima lahtrisse ülesannete õiged vastused. /.. / See, kes esimesena ülesande A ära lahendas, andis vastuse teistele edasi; see, kes ülesande B esimesena lahendas, tegi sama. (Marek)
Vahel on olnud kahtlusi, kui Moodle testis on mitmel õpilasel samad vead ja test on neil lõpetatud suht samaaegselt - testis saab ju ekraanitõmmiseid teha. (Piret)

Teistest petturluse viisidest mainiti üliõpilaste lubamatut koostööd, kaaslane abi kasutamist või kaaslane töö esitamist enda omana veebieksamil. Näiteks kirjeldati, kuidas tõenäoliselt teevad sama kursuse või kollektiivi (täiendõppe puhul) inimesed eksamit mitmekesi koos. Mainiti juhtumit, kus üliõpilane ei saanud suulisel veebieksamil oma töö kaitsmisega hakkama ning tunnistas, et see pole tema enda kirjutatud. Sellise pettuse avastamine on keerulisem ning tavaliselt tuleb see välja liiga sarnastest vastustest või sellest, et üliõpilane jääb eksamil võõra inimese tööd esitledes hätta.

Olen päris palju veebieksameid teinud ja päris tõsine probleem on see, kui kellelgi on valmis oma tiim, kes aitab tal ülesandeid eksami ajal lahendada. (Linda)
Kirjalik dokument, mida tudeng pidi suulisel eksamil kaitsma, oli ilmselgelt kellegi teise tehtud, sest ta ei osanud selle kohta midagi rääkida ja lõpuks tunnistas, et ta ise ei teinud seda. (Tiit)

Veel ühe petturluse liigina kirjeldati avatud küsimustega eksamil vastuste maha lugemist (suulisel eksamil) ning esseede lõikude kopeerimist üksteiselt või Internetist. Sellised juhtumid on õppejõud avastanud liiga tuttavlikku teksti kohates ning kahtlast teksti ise plagiaadi avastamise programmist või Google otsingu abil kontrollides. Kirjeldati näiteks juhtumit, kus üliõpilane kasutas avatud küsimustega veebieksamil vastustes sõna-sõnalt õppejõu enda slaidide teksti, mida loengutes tudengitele jagati. Õppejõudude kogemuste põhjal selgus, et üliõpilased kopeerivad üks-ühele tekste nii Internetist (näiteks annabi.ee

keskkonnast), kellegi teise poolt varem kirjutatud töödest või esseedest või õppejõudude poolt jagatud materjalidest.

Esseedes olnud mõnikord kahtlasi löike, mis guugeldades või plagiaadi avastamise programmidega kontrollitud saavad ja mõnel puhul ongi avastatud, et mõnel üliõpilasel olid identsed vastused. Enamasti tuligi välja, et kirjutati üksteise pealt maha. (Linda)

Täiesti uue petturluse liigina mainiti tehisintelligentsi ehk chatGPD-d. Õppejõud avastas veebieksamil chatGPD abil tehtud pettuse sarnaste kontekstiväliste väljendite kasutamise põhjal kahe üliõpilase töödes.

Tehisintellekt lõi mulle mulje, et tegemist on väga hea mõtlemisoskusega üliõpilasega, aga päriselt oli tegemist lihtsalt sagedasti netis leiduvate lõikudega, mida tehisintellekt kombineeris väga osavalt. (Linda)

Õppejõud rääkisid tehisintelligentsist (AI) kui tõsisest väljakutsest, kuna võimalusega, et üliõpilased võivad seda avatud eksamiküsimuste või essee-vormis ülesannete lahendamiseks kasutada, tuleb arvestada juba praegu. Intervjuudes teemat laiendades arvati, et chatGPD hakkab õppetööd mõjutama nii eksamite, sisseastumiseksamite kui kogu õppekorralduse ülesehituse kaudu lähemas tulevikus väga suurel määral. Leidus õppejõude, kelle meelest tuleks AI sel juhul niikuinii eksamitesse ja õppetöösse integreerida, kuid arvati ka, et pigem tuleks osaliselt tagasi pöörduda auditoorsetele paberi-pliiatsiga tehtavate eksamite juurde, mis välistab kõrvalise abi kasutamise. Veel leiti, et praegu panevad AI abi kasutamisele õppetöös ja eksamitel raamid eestikeelse chatGPD piiratud võimalused, kuid nende arenemine on ainult aja küsimus.

Andsin järeleksamil tudengitele 45 minutit essee kirjutamiseks ning samal ajal söötsin ise chatGPD-le ette sama loomingulise ülesande. Robot kirjutas essee valmis seitsme sekundiga ja see oli väga hästi üles ehitatud, lausa täiuslik. Mul poleks olnud ainsatki põhjust, miks ma roboti esseele poleks pidanud hindeks A panema. /../ Me peame kogu oma õppetöö ja hindamised ümber häälestama lähtudes AI arengust ning olema valmis, et viie aasta pärast mõtlemine pole enam inimese kõige tugevam külg. (Toomas)

Ühe petturluse liigina mainisid intervjueeritavad plagiaati, kuid mitte niivõrd veebieksamite kontekstis: pigem sooviti kirjeldada plagiadijuhtumeid lõputöodes ja erinevates kodutöodes.

Mina rõhutaks just võõraste tekstide oskamatu kasutamist: mul on kõige rohkem see südamel peal, et autorid jäävad viitamata, neile jääb tunnustus, raha ja austus saamata - arvan, et see on väga oluline. (Pille)

Lisaks tunti muret, et üliõpilastele ei selgitata akadeemilise õppe käigus piisavalt, mida plagiataat tähendab ning seega eksitakse viitamisreeglite vastu sageli ka teadmatusel.

Õppejõudude tegutsemine akadeemilise petturluse avastamise korral. Õppejõudude tegevused akadeemilise petturluse avastamise korral varieerusid oluliselt ulatudes üliõpilase karistamisest kuni reageerimise puudumiseni. Intervjuudest selgus, et pettusega kokku puutunud õppejõud võtsid sageli üliõpilasega kontakti kas e-kirja kaudu või eksamitööle kommentaari kirjutades. Kirjas juhiti tähelepanu tudengi eksimusele või küsiti otse, kas vastused olid saadud ausal teel. Kirjeldatud juhtumite korral järgnes õppejõu järelepärimisele tudengi ülestunnistus.

Kirjutasin neist mõnele, et vaadake, selline lugu: kuidas saab seda ülesannet seitsme sekundiga lahendada? Ütle, mis oli, sulle sellest tagajärgi ei järgne, tahan lihtsalt teada, mis toimus? Ja need, kellele kirjutasin, tunnistasidki üles, et jagasid vastuseid üksteisega. (Marek)

Pärast ülestunnistust said mõnel juhul üliõpilased õppejõududel karistuse kas eksamihinde alandamise või korduseksamile suunamise näol. Kirjeldati juhtumeid, kus õppejõud teavitas plagiadikomisjoni, mille järel üliõpilane sai noomituse ja pidi aine uuesti läbima.

Kirjeldati ka leebemaid reaktsioone: üliõpilasega lihtsalt vesteldi või anti talle lisaküsimusi, mille tõttu eksamihinne kujunes siiski positiivseks.

Ma olen lihtsalt saatnud töö tagasi märkusega, et siin on natuke valesti asjad. (Pille)

Uurimuses osalenute hulgas oli ka neid, kes oleksid soovinud petturlusega tegelenud tudengeid karistada, kuid loobusid sellest. Õppejõud pidasid antud juhtudel nõu juristiga,

Õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebieksamitel 18

kuid kuna leiti, et veebieksamil toimunud pettust ei osata kindlalt dokumenteerida ja tõestada, otsustati asjadele ametlikku käiku mitte anda.

Ei olnudki mingeid tagajärgi tudengitele. Õigusnõunikud või juristid ütlesid, et üliõpilaste läbikukutamiseks peaks olema mingi tõestus, aga online-eksamite puhul on midagi tõestada suhteliselt raske ja kui peaks tekkima mingi kohtukeiss, oleks see jälle omamoodi suur jama. (Marek)

Veel kirjeldati juhtumeid, kus õppejõud polnud kindel, kas üliõpilase käitumine kvalifitseerub petturluseks või mitte, ning juhtumeid, kus õppejõul tekkis kahtlus, et petturlus toimus, kuid seda tõestada ta ei osanud või ei soovinud.

Selline petturluse kahtlus on meil tekkinud. Aga kui ei tabata, pole varas. (Piret)

Intervjueeritavate seas oli õppejõude, kes otsustasid pärast petturluse avastamist või selle kahtlustamise korral senisest rohkem tähelepanu pöörata hoopis eksami ümberdisainimisele kas ülesannete sisu või eksami korraldust muutes.

Teistpidi ma õppisin sellest väga palju. Võib juhtuda, et ma järgmisel õppeaastal lubangi tudengitel eksamil chatGPDd kasutada. Teen ülesanded selliseks, et kes genereerib tehisintellekti abil head vastused, saab hea hinde. (Linda)

Läksime seda teed, et segasime küsimuste-vastuste järjekorda. Ning saame veel panna erinevate testide ajad mitte järjestikku, vaid paralleelselt. (Piret)

Õppejõudude hulgas esines ka arvamusi, et veebieksamil petturlusega võitlemisest lihtsam on minna tagasi auditoorsetele eksamitele, kuna distantsõppeks enam otsest vajadust pole.

Akadeemilise petturluse põhjused. Akadeemilise petturluse põhjustest rääkides (nii veebieksamite puhul kui laiemas kontekstis) võib intervjueeritavate arvamused jagada üldiselt kaheks. Esimese vastuste grupi puhul leidsid õppejõud, et vastutus petturluse eest lasub ainult tudengitel endil, kel pole piisavalt arusaamist akadeemilise aususe ja eetika olulisusest ning kes soovivad paremate eksamihinnete abil saada endale eelist kaasüliõpilaste ees.

Üliõpilastel puudub austus kas õppeaine, õppejõu või teema vastu. Austuse puudumine on ka märk ebaeetilisest käitumisest või austuse puudumise tagajärjel tekib ebaeetiline käitumine. Et akadeemilised väärtused ei ole enam paigas. (Maarja)

Oli ka neid, kes pidasid petturluse vältimise eest samavõrd oluliseks õppejõu enda tegevust eksami korraldamisel. Mainiti, et petturlus saab toimuda eeskätt siis, kui eksam ja/või sellele eelnev õppeprotsess pole korralikult läbi mõeldud või pole õppejõud enne eksamit selgesõnaliselt tudengitele väljendanud, millised tegevused on lubatud ja millised keelatud. Oli õppejõude, kes võtsid vastutuse petturluse esinemise eest täielikult endale, kuna nad ei täpsustanud enne veebieksamit abimaterjalide kasutamise või teksti kopeerimise reegleid.

Petturlus on sümptom, mille vältimiseks tuleb õppejõududel tegeleda pigem jõukohaste ülesannetega, läbipaistva kursuse disaini ja hästi kommuniqueeritud eesmärkidega. Vastutus on ka õppeasutusel või instituudil tervikuna, sest kui petetakse, pole seal järelikult au sees õppimise kultuur, vaid tulemuse, võistlemise ja konkurentsi kultuur. Sealt tulebki tudengil tahtmine sohki teha. (Maarja)

Leidus arvamusi, et kui eksamil nõutakse ainult info pähe tuupimist ja täpselt samal kujul edastamist, on petturlus lausa mõistetav ja andeksantav.

Kokkuvõtteks võib öelda, et õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamitel olid mitmekesised: kirjeldati plagiaati, üliõpilaste lubamatut suhtlemist või omavahelist koostööd ning vastuste lubamatut kopeerimist üksteiselt, õppematerjalidest või Internetist. Petturlus avastati enamasti kattuvate või kahtlaste vastustemustrite abil ning plagiadikontrolli rakendamisel. Tunnistati, et petturlusega puututi kokku vähe, kuid petmiskogemuse esinedes peeti seda meeldejäävaks ja edasist eksamite korraldamist mõjutavaks. Oli õppejõude, kes reageerisid petturluse avastamisele karistusmeetmete kasutusele võtmisega või vähemalt soovisid seda teha, kuid oli ka neid, kes ei osanud või ei saanud midagi ette võtta. Petturluse põhjuseks peeti üliõpilaste soovi eksamil lihtsamalt läbi saada, akadeemilise aususe põhimõtete eiramist või eksamikorralduse ja kogu õppeprotsessi puudujääke.

3.2. Õppejõudude praktikad akadeemilise petturluse ennetamiseks veebiksamil

Järgnevalt antakse ülevaade uurimisküsimuse *Milliseid strateegiaid kasutavad õppejõud akadeemilise petturluse ennetamiseks veebiksamil?* andmeanalüüsi tulemustest. Vastuste põhjal kujunesid välja järgmised kategooriad: tehniliste vahendite kasutamine, eksami ülesehitus, akadeemilise aususe rõhutamine ja kontrollimisest loobumine.

Petturluse ennetamine eksami ülesehituse kaudu. Ühe meetodina, mida õppejõud kasutasid veebiksamil petturluse ennetamiseks, mainiti eksamiküsimuste suurt hulka ja nende juhuslikku kombineerimist. Õppejõud, kes kasutasid eksamil valikvastustega teste, esitasid küsimusi juhuslikus järjekorras ning koostasid valikvastuseid nii, et üliõpilastel oleks õiget vastusevarianti võimalikult keeruline leida.

Lähtun sellest, et küsimused peavad juhuslikud, et nad ei tule mingis kindlas järjekorras. (Marek)

Valikvastustega testide puhul mõtlen vastuste variandid väga hoolikalt läbi ja tekitan sihilikult sõnastuses "kalasid", natuke moonutatud termineid või vahele võtmise nüansse, nii et need, kes pole põhjalikult õppinud, satuvad kergesti eksiteele. (Toomas)

Mainiti aastatega kogunenud suurt küsimustepanka, mis võimaldas veebiksamil tudengitele pakkuda erinevaid küsimuste kombinatsioone ning kordumatuid testivariante. See teeb keeruliseks kaaslaselt nõu küsimise, kuna igal tudengil on erinev eksamivariant.

Ma teen eksami küsimused valmis, lükkan nad Moodlesse sisse, teen neist kategooriad ja lasen Moodlel küsimused juhuslikult järjestada. Isegi kui kaks tudengit saavad eksamil sama küsimuse, asuvad need testis erinevates kohtades. (Maarja)

Teistsugust strateegiat kasutasid õppejõud, kes ehtasid veebiksami üles avatud küsimustele. Sellistel eksamil peavad tudengid küsimustele vastama vabas vormis: toetudes varem omandatud teadmistele tuleb midagi oma sõnadega seletada, sõnastada printsiipe, avaldada isiklikku arvamust, tuua elulisi näiteid jne. Samasse kategooriasse kuuluvad küsimused, kus tuli lahendada konkreetseid ülesandeid, analüüsida juhtumeid, lahendada kaasuseid või kasutada loovat lähenemist näiteks lühiesseed kirjutades. Õppejõud tõid välja, et selliste

avatud eksamiküsimuste korral puudub vajadus petturluseks ja vastuste maha kopeerimiseks, kuna stampvastuseid pole olemas ning hinnatakse iga tudengi isiklikku arusaamist ainekust. Selgus, et intervjuueeritavad, kes sellises vormis veebiksameid korraldasid, lubasid tudengitel kasutada kõiki õppematerjale ja abivahendeid põhjendades seda ülesannete tüübist ja sisust tuleneva vajadusega hinnata faktiteadmiste esitamise asemel üliõpilaste sünteesi-, probleemilahendamise- ja/või kriitilise mõtlemise oskust.

Teiseks mul on sellised ülesanded, kus ma küsin üliõpilase arvamust või mingisugust kõrgema taseme mõtlemist, mitte vastuste kopeerimist. (Maarja)

Püüan sõnastada need küsimused ülesandena, millele ei ole kuskilt õiget vastust võtta. Näiteks mingid võrdlevad ülesanded, kus tuleb argumente leida ja tuua ise näiteid. (Linda)

Veel ühe petturluse ennetamise meetodina mainisid õppejõud veebiksami tähtsuse vähendamist kogu õppeaine hinde kujunemisel. Pigem eelistatakse hajutada koormus kogu õppeperioodile: üliõpilane kogub hindepunkte erinevate jooksvate ülesannete, testide ja ettekannete täitmise eest ning veebiksam on vaid üks osa õppeprotsessist ja hinnet kujundavatest töödest. Näiteks korraldatakse eksam osaeksamitena semestri jooksul seminariülesannete kaudu, nii et üliõpilastel ei teki vajadust eksamipäeval suureks, oluliseks ja stressirohkeks pingutuseks.

Ma ei pane eksamile liiga palju kaalu - see moodustab kümme protsenti aine lõpphindest. Meil on kolleegidega olnud vestlusi, et õppeaine võiks olla nagu kestvujooks, mitte sprint. /.. / Mina õpetangi nii, et tuleb teha erinevat sorti ülesandeid pikema aja vältel ning selle ajal saab palju tagasisidet, mitte et oled kuusteist nädalat aine sisse uputatud ja siis kirjutad sessi ajal eksamit. (Maarja)

Õppejõudude arvates võtab selline lähenemine üliõpilastelt eksami sooritamise pinget maha, kuna töötatud on kogu aine jooksul ning kuna eksamil pole lõpphinded eriti suurt kaalu, puudub ka vajadus spikerdamiseks.

Petturluse ennetamine tehniliste vahendite või piirangute kasutamise abil. Tehniliste abivahenditena mainisid õppejõud esmajoones veebikaamera sisselülitamise nõuet.

Veebikaamera paluti tööle panna suuliste eksamite ajal, kuid kirjeldati ka juhtumeid, kus

veebiksam oli kirjalik, aga kaamera pidi siiski töötama, et välistada kõrvaliste abistajate olemasolu.

Veebiksamil koroonajal tegime nii, et neil pidi kaamera eksami ajal töötama ja ma pidin neid nägema. Peamiselt sellepärast, et keegi kolmas inimene neid ei aitaks. (Mart)

Samas väitsid õppejõud, et veebikaameraga alati ja kõike kontrollida püüdes tekiks takistused väga suure osalejate arvuga eksamite puhul, kuna sel juhul läheks vaja mitut abilist, kes kaamerapiltidel silma peal hoiaks. Teise võimaliku takistusena mainiti isikuandmete kaitse seadust, mis seab piirangud salvestiste säilitamisele ja kasutamisele.

Eksamite salvestamine videokaameraga annab võimaluse kontrollida võimalikke pettusemomente või neid tagantjärgi tuvastada. Samas kellel selleks aega on ja ka salvestiste säilitamine on omaette teema. Ma ei oska kõiki neid nüansse välja tuua, aga leian, et sellised kontrollimeetmed on ebaefektiivsed, sest see toob kaasa lisatööjõukulu ja tehniline pool on küllalt keeruline. Teiseks tuleb vahele isikuandmete kaitse - tegelikult ei tohi nii palju teise inimese ellu tungida. (Marek)

Tehnilise abivahendina tõid õppejõud välja ka ajapiirangu, mis sunnib üliõpilase end eksamil tõsiselt kokku võtma: kui on palju valikvastustega küsimusi või mahukamat kirjatööd nõudvad avatud küsimused, antakse vastamiseks just nii palju aega, et eksaminand jõuab kiirustades kirja panna kõik, mida ta teab, aga vastuste mahakirjutamiseks, materjalidest otsimiseks või sõbralt nõu küsimiseks aega enam ei jää.

Muutsime seda, et kui klassis oli poolteist tundi aega küsimuste lahendamiseks, siis veebis tegime niimoodi, et lühendasime küsimuste arvu kõikides programmides kümneni ja aega andsime vastavalt 20-30 minutit. (Piret)

Osade õppejõudude arvates tekitab selline ajasurve tudengites stressi ning eelise saavad kiire mõtlemise ja hea pingetaluvusega eksaminandid. Samas hindasid intervjueritavad antud meetodit efektiivseks, kuna hästi ettevalmistunud üliõpilased suudavad siiski antud aja jooksul testi edukalt sooritada.

Lisaks mainiti tehniliste nipidena turvalise veebibrauseri kasutamist, mis ei lase tudengil eksamikeskonnast väljuda või Moodles *copy-paste* funktsiooni kasutada ning eksami seadistamist viisil, mis lubab tudengil vastata korraga vaid ühele küsimusele ning keelab eelmiste küsimuste juurde tagasi pöördumise. Mainiti ka varianti, kus vale valikvastus annab miinuspunkte - see peaks välistama eksamist läbi saamise juhuslikult õigeid vastuseid valides.

Õppejõud kirjeldasid veel plagiaadivastustusprogrammide kasutamist, millega kontrolliti pikemate, essee laadis vastuseid eeldavate eksamiküsimuste vastuseid. Tehniliseks või korralduslikuks petturluse vältimise vahendiks võib pidada ka eksami korralduse viisi, kus veebieksam toimub füüsiliselt auditooriumis.

Me ennetamine petturlust või lubamatut koostööd nii, et eksam toimub Moodles, aga auditooriumis: nad esitavad oma dokumendi enne eksami kirjutamist ja meie hiilime eksami ajal nende selja taga - vaatame, mida nad teevad. (Maarja)

Kirjeldatud eksamikorraldus toimib mitmete intervjueeritavate sõnutsi ka praegu, mil distantõppe nõuet enam pole. Sellise kombineeritud eksami eelisenä nimetasid õppejõud veebieksami paindlikkust ja aja kokkuhoidu vastuste automaatsel kontrollimisel ning samas on lahendatud petturluse probleem, kuna eksaminandid istuvad füüsiliselt ruumis koos ja õppejõud saavad nende käitumisel silma peal hoida.

Õppejõud, kes mainisid, et peavad akadeemilist petturlust oluliseks teemaks ning teevad kõik endast oleneva selle ennetamiseks, kirjeldasid ühtlasi, kuidas nad uute tehnoloogiliste ja didaktiliste võimalustega kursis olemiseks tegelevad pidevalt enesetäiendamise, osalevad ülikooli korraldatud vastavatel koolitustel ning küsivad vajadusel haridustehnoloogidelt nõu.

Akadeemilise aususe rõhutamine. Ühe olulise petturlust ennetava strateegiana kirjeldasid õppejõud, kuidas nad räägivad üliõpilastele akadeemilisest aususest ning eetikast laiemas plaanis. Rõhutati üliõpilase enda isikliku vastutuse ja oma võimete arendamise olulisust või seletati tudengitele, kuidas petturluse teel parema hinde saamine paneb ebaõiglasesse olukorda kaasüliõpilased, kes töötasid ausalt.

Rõhutan tudengitele hästi palju seda, et ma tahan näha, mida sina suudad, ma tahan, et hinne kajastaks sinu tegelikke oskusi. (Maarja)

Lisaks kirjeldati nn aususe lubadust, mille tudeng peab enne testi alustamist kinnitama.

Meie haridustehnoloog pani Moodles eksamitele sellise vidina peale, et tudeng peab klikkima nn aususe lubadusele. See on umbes sellises sõnastuses, et annan oma sõna, et lahendan selle testi iseseisvalt - alles seejärel avaneb tudengile test. See annab ka mingi juriidilise kindluse ja on tänapäeva Euroopa mõistes korrektne. Pettust see küll ei välista, aga vähemalt paneb ehk inimese korraks järele mõtlema ja vähemalt on ülikool seda tudengilt küsinud. (Piret)

Intervjuudest tuli välja, et enne eksamit selgitatakse tudengitele reegleid: näiteks nõuet vastata küsimustele oma sõnadega või keeldu eksamil omavahel suhelda. Nii loodetakse vältida tahtmatut petturlust, mille puhul üliõpilased eeldavad, et see, mis pole kindlalt keelatud, on lubatud. Vajalikuks peeti ka meeldetuletust kasutada võõraste tekstide puhul korrektseid allikaviiteid, et vältida tahtmatut plagieerimist.

Kontrollimisest loobumine ja koostöö lubamine. Intervjuudest tulid esile ka mõnede intervjuueeritavate sellised seisukohad, kus õppejõud väidetavalt ei pööragi veebieksamil võimalike petturite avastamisele erinevatel põhjustel eriti tähelepanu. Näiteks väljendati arvamust, et ülikoolihariduse üheks eesmärgiks ongi õppida tegema kaaslastega koostööd, seega tasub koostööd (ka eksamil) pigem soodustada.

Täiendõppe korral me niikuinii püüame neid kõigest väest omavahel suhtlema ja koostööd tegema panna, sest nad millegipärast eelistavad kõiki kodu- ja rühmatöid teha üksi. Mida me väärtustame - kas seda, et eksamil saavad ristid õigesse kohta või seda, et kursus teeb koostööd? Kui kursus teeb koostööd, siis ta teeb seda ka pärast Tartu ülikoolist lahkumist ja koostöö on üks tugev asi. (Piret)

Las küsivad üksteiselt nõu. See tuleb ka kasuks. Isegi kui meil on kontakteksamid, siis mõnikord teised kuulevad vastaja vastused ja elavad talle kaasa, ütlevad midagi ette - las olla. (Maie)

Teise põhjusena väitsid õppejõud, et nad usaldavad tudengeid ja loodavad, et eelneva õppetöö korralduse, eksami ülesehituse ning tudengite vastutustundlikkuse tõttu pole veebieksamil

vaja täiendavaid kontrollimeetmeid rakendada. Seetõttu ei tehta võimaliku petturluse vältimiseks enne eksamit ja avastamiseks eksami ajal mingeid eraldi tegevusi ega pingutusi.

Ma ei ole oma eksameid sellest lähtuvalt üles ehitanud, et äkki tudengitest on mingi väike osa petturid. Kuna üliõpilased on täiskasvanud, siis mul on on veidike imelik ja piinlik neist petmist eeldada. (Mart)

Veel toodi ühe põhjusena välja, et “moraalilugemist” või mingite reeglite kehtestamist ei peeta vajalikuks, kuna nende täitmist on veebiksami puhul raske või võimatu jälgida.

Seadusel või regulatsioonil on mõtet ainult siis, kui selle täitmist saab kontrollida. (Linda)

Ma ei saa selle peale välja minna, et keelan kellelgi varastada ja petta, aga kontrollida seda ei saa, sest kindlasti on neid, kes võimalust kasutavad ja see oleks jälle ausate tudengite suhtes kõlvatu konkurentsi tekitamine. (Toomas)

Lisaks tõdeti, et kontrollimeetmete tõhustamise asemel võiks rohkem kasutada tudengeid abistavad praktikaid, näiteks õpetada üliõpilastele plagiaadi tuvastamise programmide kasutamist ennetavalt, et nad harjuksid oma töid ise kontrollima.

Kokkuvõtteks selgus intervjuudest selgus kaks põhilist strateegiate tüüpi, mida õppejõud veebiksamil akadeemilise petturluse ennetamiseks kasutasid. Esimene strateegiatüüp oli seotud eksami ülesehitusega, näiteks eelneva õppetöö korraldamise, eksamiküsimuste varieerimise ja avatud küsimustega, millele vastamine eeldas kõrgema kategooria mõtlemise kasutamist ning teist tüüpi strateegiad põhinesid tehnilistel võimalustel nagu veebikaamera kasutamine, turvalise veebibrauseri kasutamine, küsimustele ühekaupa vastamine jne. Leidus ka vastajaid, kes ei kasutanud petturluse ennetamiseks mingeid konkreetseid meetodeid, vaid usaldasid üliõpilasi või lugesid ennetavaks tegevuseks kogu õppeaine korralduse põhimõtted.

4. Arutelu

Siinse magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millised olid Tartu Ülikooli õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebiksamil distantsõppe perioodil. Järgnevalt tuuakse välja olulisemad tulemused ja arutletakse nende üle.

Esimese uurimisküsimuse: *Millised on õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamite ajal?* vastustes eristus viis olulisemat kogemuste kategooriat. Esiteks ilmnes, et intervjueeritud õppejõud ei pidanud **akadeemilise petturluse levikut** veebieksamitel kuigi laialt levinuks. Leidus vastanuid, kelle arvates COVID-19 perioodil esines veebieksamitel petturlust rohkem kui tavapärasel auditoorsetel eksamitel, aga ka neid vastanuid, kes olid petturlust veebieksamitel kogunud mõnel korral või üldse mitte või kes ei osanud öelda, kas petturlust on esinenud ja kas petturlusjuhtumite arv on tõusnud. Sarnane dilemma tuli välja ka erinevatest varasematest uuringutest, kus ühelt poolt kirjeldati nii õppejõudude kui tudengite hinnangul internetikeskkonnas toimuvate eksamite negatiivset mõju akadeemilisele aususele (Janke *et al.*, 2021; Kennedy *et al.*, 2020; Saleh & Meccawy, 2021; Montenegro-Rueda *et al.*, 2021), kuid teistes uuringutes leiti, et tudengid petavad veebieksamitel pigem vähem kui auditoorsetel eksamitel (Peled *et al.*, 2019).

Teiseks tõid intervjueeritavad sarnaselt teistele uurijatele (Dayananda *et al.*, 2021; McCabe *et al.*, 2012), antud uurimistöös välja oma kogetud kõige levinumate **akadeemilise petturluse liikidena veebieksamitel** plagiaadi või viitamisvea, eksamiküsimuste või -vastuste jagamise, kaaslaste abi või lubamatu koostöö kasutamise eksamil, vastuste maha kirjutamise, maha lugemise või Internetist kopeerimise ning chatGPD kasutamise. Õppejõudude sõnutsi **avastati petturlus veebieksamil** pigem intuiitiivselt, märgates, et tudengite vastused saabusid liiga kiiresti, vastuste muster oli mitmel vastajal liiga sarnane või vastuste tekst tundus ebaloogiline. Maailmas enam kasutatud tehnilistest eksami järelvalve ja kontrollimise tööriistadest mainisid õppejõud ainult veebikaamerat ja plagiaadi tuvastamise programme. See uurimistulemus on kooskõlas eelnevate uurimustega, kus kirjeldati, et COVID-19 perioodil puudusid paljudel kõrgkoolidel veebieksamite järelvalveks ja võimaliku petturluse avastamiseks strateegiad, tehnilised vahendid või oskused nende kasutamiseks (Ababneh *et al.*, 2022; Amzalag *et al.*, 2022). Ka Raudmäe (2017) uurimistöös leiti, et õppejõud ei suuda oma sõnul alati akadeemilist petturlust avastada.

Uue petturluse liigina, mida senistes uurimistöodes veel kirjeldatud pole, mainisid õppejõud tehisintelligentsi (chatGPD), mille abil saab produtseerida vastuseid pikemat selgitust nõudvatele avatud eksamiküsimustele. Siinkohal tunnistasid intervjueeritavad, et nende kogemus chatGPD-ga on veel nii värske, et teadmised ja oskused sellist laadi petturluse avastamiseks ning ennetamiseks veel puuduvad või on tekkinud töö käigus. Veebieksamite tehnilise kontrollimise meetoditest, nende eelistest ja puudustest tuleb põhjalikumalt juttu teise uurimisküsimuse juures, kuid autori seisukoht ühtib nende uurijate arvamustega, kes peavad petturluse vältimisel efektiivsemaks eksami ja eksamiküsimuste

ülesehitust ning eetiliste põhimõtete rõhutamist (Budhai, 2022; Janke *et al.*, 2021). Samas on võimalik, et teatud laadi valikvastustega veebieksamite puhul annavad tehnilised kontrollimeetodid positiivseid tulemusi.

Kirjeldades oma **edasist tegevust akadeemilise petturluse avastamise järel** jagunesid õppejõudude kogemused üldiselt kaheks. Sarnaselt sarnases uurimuses (Raudmäe, 2017) välja tooduga muutsid osad õppejõud eksami- või töökorraldust sellisel viisil, mis võimaldaks akadeemilise petturluse juhtumeid pigem ennetada. Leidus vastanuid, kes reageerisid otsustavalt: võeti üliõpilasega kontakti viidates tema üleastumisele või esitades selle kohta küsimusi, vajadusel alandati eksamihinnet ja teavitati vastavaid institutsioone. Samas oli vastajaid, kes tunnistasid, et nad ei osanud või ei saanud avastatud pettusele reageerida, kuna nad polnud kindlad, kas tegemist oli üldse petturlusega või ei suutnud nad petturluse toimumist kindlalt tõestada. Selliste kogemuste korral püüti lihtsalt järgmise eksami ülesehitust või küsimuste laadi „petmiskindlamaks“ muuta või pöörduti pärast COVID-19 piirangute lõppu võimalusel tagasi auditoorsete eksamite juurde tagasi.

Intervjueeritavate vastused tõid autori arvates välja olulise probleemi veebieksamite korralduses: kõrgkooli (Tartu ülikooli) kodulehel on akadeemiline petturlus või vääritud käitumine ning sellele järgnevad tegevused küll määratletud, kuid ilmselt on veebiõpe toonud kaasa uued petturluse liigid, mida antud koodeks ei kajasta. Seetõttu ei ole õppejõududel täit kindlust, mida petturluseks pidada, kuidas seda avastada, milliseid tõendusmaterjale komisjonile esitada või kuidas üldse reeglitepäraselt toimida. Autori meelest oleks vajalik kõrgkooli vastavates institutsioonides antud küsimustes paika panna konkreetsed määratlused ja käitumisjuhendid just tehnoloogia arenguga seotud petturluse liike arvestades (teksti Internetist kopeerimine, chatGPD kasutamine jne).

Teise probleemina selgus autori arvates intervjueeritavate vastustest, et õppejõud ei tunne või ei kasuta spetsiaalseid tehnikaid akadeemilise petturluse avastamiseks veebieksamitel või ei pööra nad võimaliku petturluse avastamisele erilist tähelepanu, kuna usaldavad eksamit korraldades nii üliõpilasi kui oma pedagoogilisi oskusi petturluse ennetamisel. Autori meelest võib asjaolu, et kõik õppejõud ei pööra petturluse avastamisele või tagajärgedega tegelemisele tähelepanu, põhjustada petturluse veel laiemat levikut, kuna petturluse ignoreerimine tekitab üliõpilastes arusaamist, et akadeemiline ausus ei ole oluline ning positiivse õppetulemuse saamiseks võib kasutada kõiki vahendeid (Pleasant *et al.*, 2022; Raudmäe, 2017). Kuna tänapäeva tehnoloogilised vahendid võimaldavad kasutada petmiseks võtteid, mida spetsiaalsete tehnoloogiate abita avastada on praktiliselt võimatu, tuleks petturluse tegeliku leviku ulatuse määramiseks veebieksamitel autori arvates teha

analoogseid uurimustöid ka üliõpilaste hulgas, küsitledes neid rakendatud petturluse liikide teemal.

Akadeemilise petturluse põhjustest tõid õppejõud välja nii neist endist kui üliõpilastest lähtuvad põhjused. Rõhutati, et ebaausalt käituvad tudengid soovivad saada eelist teiste suhtes ning enamasti tuleneb see akadeemiliste väärtuste puudumisest – üliõpilased ei pea petmist eetiliseks probleemiks. Need tulemused langevad kokku kirjanduses välja toodud seisukohtadega, mis põhjendavad üliõpilaste ebaausat käitumist veebieksamil nende madalate moraalsete väärtustega (Ababneh *et al.*, 2022, McCabe 2012). Intervjuueritavad ei toonud välja teisi üliõpilastest sõltuvaid põhjuseid nagu vähest sisemist õpimotivatsiooni, isiksuseomadusi, väheseid akadeemilisi võimeid, sõprade mõju, liiga lihtsat juurdepääsu teabele jt (Peled *et al.*, 2019; Surahman & Wang, 2022), mille põhjuseks võib autori arvates pidada asjaolu, et intervjuueritavad keskendusid õppejõududena eeskätt iseenda tõekspidamistele ja tegevusele.

Samas oli intervjuueritavate hulgas vastanuid, kes leidsid, et suur osa vastutusest akadeemilise aususe reeglite järgmise osas langeb õppejõududele: tudengid kalduvad petma kui eksami korraldus loob neile selleks head võimalused, õppeaine ja/või kogu õppeprotsess on halvasti disainitud, akadeemilise aususe põhimõtteid ja eksami sooritamise reegleid pole tudengitele piisava selgusega kommenteeritud või valitseb õppeasutuses/instituudis õppimise väärtustamise asemel konkureerimise ja tulemuse saavutamise kultuur. Õppejõudude töö olulisust akadeemilise aususe tagamisel veebieksamil kinnitavad ka mitmed näited teaduskirjandusest: tudengid on ise välja toonud, et spikerdamist soodustavad õppeaine liiga suur maht, õppejõudude vähene kontroll eksamite ajal, liiga lihtne eksami ülesehitus (Pleasant *et al.*, 2022; Raudmäe, 2017) ning ebaselged reeglid, mille tõttu ei saa tudengid alati aru, millal on omavaheline koostöö aktsepteeritav ja millal mitte (McCabe, 2012).

Teise uurimusküsimuse *Milliseid praktikaid kasutavad õppejõud petturluse ennetamiseks veebieksamil?* vastusena eristus neli põhilist tegevuste ja strateegiate tüüpi. Esimesena toodi välja **eksami üldise ülesehitusega seotud strateegiad** nagu näiteks eksamiküsimuste, valikvastuste ja testivariantide suur variatiivsus, mis võimaldab tudengitele pakkuda erinevaid eksamivariante. Mainiti ka õppekoormuse jaotamist ühtlaselt kogu semestrile, et eksam moodustaks koguhindest vaid väikese osa. Välja toodi selliste avatud küsimuste kasutamist, mis nõuavad tudengilt materjali põhjalikku tundmist, analüüsimise ja seoste loomise oskust, loovat mõtlemist, konkreetsete juhtumite lahendamist jt. Need tulemused on kooskõlas Golden & Kohlbeck (2020) ja Petersoni (2019) uurimustega, kus on

leitud, et petturlust vähendab küsimuste ja vastusevalikute juhuslik muutmine või erinevate testiversioonide kasutamine. Novick jt (2022) ja Surahman ja Wang, (2022) soovivad samuti valikvastustega testi alternatiivina selliste testküsimuste kasutamist, mis nõuavad kõrgemate mõtlemistasemetega rakendamist või avatud materjalidega eksameid, esseede, projektide või suuliste esitluste hindamist.

Teiseks mainiti akadeemilise aususe ja moraalsete väärtuste rõhutamist: tudengitele räägiti eetika olulisusest, isikliku vastutuse vajalikkusest ning selgitati täpselt, mis on eesoleval eksamil lubatud ja mis keelatud. Kolmanda võimaliku petturluse ennetamise võimalusena nimetasid õppejõud **tehnilisi vahendeid või piiranguid** nagu veebikaamera kasutamist, ajapiirangut, turvalise veebibrauseri kasutamist, plagiaadivastusprogrammide kasutamist ja copy-paste funktsiooni blokeerimist.

Pleasant jt (2022) toovad samuti välja kaks põhilist akadeemilise petturluse ennetamise strateegiate tüüpi, mis hõlmavad kontrolli karmistamist seiretehnoloogiate abil või rõhu asetamist ennetustegevustele eetiliste põhimõtete väärtustamise, eksamite ümberkorraldamise ja eksamiküsimuste ülesehituse muutmise teel. Tehniliste vahendite valdkonnas on maailmas välja töötatud mitmeid seiretehnoloogiaid nagu IP-aadresside jälgimine, biomeetrilised isikutuvastusvahendid ja eksaminandi nägu, arvutit või tegevust jälgivad programmid (Ababneh *et al.*, 2022; Woldeab & Brothen, 2019). Ühe võimalusena soovivad Garg & Goel (2022) kõrgkoolidel panustada uute turvaliste veebiplatvormide loomisesse, kuhu on akadeemilise ebaaususe ennetamise tehnoloogiline tugi juba algusest peale integreeritud. Samas toovad uurijad välja asjaolu, et samas tempos seiretehnoloogia arenguga arenevad ka nende „ülemängimise“ võimalused ning ükski tehnoloogia ei suuda täielikult ausust garanteerida. Sellest lähtuvalt on paljud uurijad seisukohal, et petturluse ennetamisel on efektiivsemad eetiliste põhimõtete väärtustamise ja eksamite läbimõeldud ülesehitusega seotud strateegiad (Budhai, 2022; Janke *et al.*, 2021). Soovitatakse korraldada eetikakursusi, luua õppeasutuse eetikakoodeks, arutleda tudengitega õppeprotsessi ja väärtuste teemadel ning luua tingimusi ühtehoidva, sarnaste väärtustega, üksteist austava tudengite ja õppejõudude kogukonna tekkeks (Garg & Goel, 2022; McCabe 2012; Novick *et al.*, 2022).

Autor nõustub nende soovitustega täielikult, kuna keerukamad seiretehnoloogiad pole Eesti kõrgkoolidesse veel jõudnud ning nende töösse rakendamise ja õppejõudude koolitamine oleks ilmselt väga ressursimahukas. Õppejõudude sõnutsi on aja- ja tööjõukulukas isegi veebikaamerate abil eksamite kontrollimine ning lisaks võib isikuandmete kogumisel ja säilitamisel takistuseks saada isikuandmete kaitse seadus.

Seevastu akadeemiliste väärtuste rõhutamine ning eetikakoodeksi loomine koos selgete kommunikatsioonitegevustega ei nõua erilisi lisaressursse. Samuti tasuks õppejõududel veebieksameid korraldades mõelda erinevat tüüpi ülesannete peale ning leida alternatiivseid hindamismeetodeid, mis testivad õigete vastuste valimise asemel materjalist arusaamist, ise lahenduste leidmist ja võimet kanda teooriat üle praktikasse, nagu soovivad Amzalag jt (2022).

Uurimustöö tulemustest selgus veel, et vastanute hulgas oli õppejõude, kes akadeemilise petturluse ennetamisele veebieksamitel erilist tähelepanu ei pööranud, tuues selle põhjusena välja usalduse tudengite vastu või arvamuse, et eksamit ja õppetööd õigesti planeerides pole petturluseks niikuinii võimalusi. Leiti, et tudengite koostööd tulebki soodustada ja eksamid pole sealjuures erandiks. Tunnistati, et reeglite täitmist on veebieksamil niikuinii praktiliselt võimatu kontrollida, mille tõttu pole mõtet seda tudengitelt ka nõuda. Autor nõustub seisukohaga, et hästi planeeritud veebieksamil on tõesti fookuses üliõpilase mõtlemisvõime, mitte oskus kiiresti materjalidest õigeid vastuseid leida ning positiivseks võib pidada ka õppejõu ja tudengite usalduslikke suhteid, mis kirjanduse andmetel tõepoolest vähendab petturluse tõenäosust (Baron & Crooks, 2005; McCabe, 2012). Pigem peab autor vaieldavaks seisukohta tudengite koostöö igakülgse soodustamise kohta, kuna see annab üliõpilastele taas segaseid signaale lubatud ja lubamatute tegevuste suhtes. Autori arvates tuleks õppeasutuses siiski kinni pidada üldistest kokku lepitud põhimõtetest või eetikakoodeksist ning kui õppejõud soovib oma eksamil teha erandeid, vajab see kindlasti põhjendamist ning selget kommunikatsiooni tudengitele.

Autor nõustub osaliselt seisukohaga, et akadeemilise aususega seotud reeglite täitmist pole tõesti võimalik veebieksamitel sajaprotsendiliselt tagada, sest ükski eelpool nimetatud kontrollimeetoditest ei ole täiesti pettusekindel. Samas peab autor siiski oluliseks tudengitele eetiliste väärtuste ja reeglite rõhutamist, kuna õppejõudude vähene kontroll eksami- ja arvestustööde ajal ning leebed või olematud karistused ilmsiks tulnud petturluse juhtumite puhul loovad hea pinnase petturluse jätkuvale levikule (Raudmäe, 2017; Pleasants *et al.*, 2022). Üliõpilaste suhtumiste uurimisel on jõutud järeldusele, et tudengid peavad kindlalt teadma, mida peetakse akadeemiliseks petturluseks ning millised reeglid sellega seoses kehtivad, kuna petmist vähendavad muuhulgas hirm vahele jääda, isiklikud põhimõtted ja austus õppejõu vastu (Ababneh *et al.*, 2022; Pleasants *et al.*, 2022, Stuber-McEwen *et al.*, 2009).

Kokkuvõtvalt selgus uurimusest, et õppejõud on veebieksamitel kogenud mitmesuguseid akadeemilise petturluse liike, kuid üldiselt ei peeta seda eriti levinud

probleemiks. Õppejõudude reageeringud petturluse avastamise järel ulatusid konkreetsetest sammudest, hoiatustest ja karistustest tegevusetuseni. Õppejõud tunnistasid, et vahel on raske aru saada, mida petturluseks pidada, kuidas seda avastada ja kuidas avastatud petturluse puhul reageerida. Täiesti uue võimaliku petturluse viisina mainiti chatGPDd, mis toob veebieksamite korraldusse kaasa uued väljakutsed. Akadeemilise petturluse ennetamiseks kasutavad õppejõud nii ennetavaid strateegiaid kui kontrollimeetmeid. Leidub ka õppejõude, kes ei kasuta mingeid kontrollivahendeid, usaldades oma eksami korraldamise strateegiat ja/või üliõpilaste ausust või ei peeta petturlust oluliseks teemaks.

Magistritöö raames läbi viidud uuringul on mitmeid piiranguid. Esiteks võib välja tuua asjaolu, et osa intervjuudest tehti veebikeskkonnas, kuna õppejõudude tihe graafik ei andnud võimalust reaalseteks kokkusaamisteks. Veebiintervjuu on nii uurijale kui intervjuueeritavale küll mugav ja aega kokku hoidev lahendus, kuid puudu jäävad näost-näkku suhtlemise eelised nagu isikliku sideme loomine ja võimalus lugeda olulisi mitteverbaalseid vihjeid (Gray *et al.*, 2020; Seitz, 2016). Lisaks ei õnnestunud leida intervjuueeritavaid kõikidest valdkondadest, näiteks meditsiinivaldkonnast. Kuna mitmed intervjuul osalenud õppejõud tõid välja veebieksamite erineva ülesehituse sõltuvalt õppevaldkonnast, oleks olnud huvitav kõrvutada nende kogemusi meditsiinivaldkonna õppejõududega, kelle eksamil tuleb autori hinnangul ilmselt tegeleda keskmisest rohkem faktiteadmiste kontrollimisega.

Kuigi uurimustöö tulemused ei ole üldistatavad, annab töö autori arvates siiski läbilõike intervjuueeritavate erinevatest kogemustest, lähenemistest ja strateegiatest seoses petturluse ennetamisega veebieksamil, mis võib olla praktiliseks abiks õppejõududele oma sarnaste kogemuste ja tegevuse analüüsimisele ja võimalike järelduste tegemisel. Uurimistöö võiks olla abiks õppejõudude koolitajatele *online*-kursuste disainimise ja hindamisviiside teemadel. Autor juhib ka tähelepanu vajadusele rõhutada eetiliste väärtuste olulisust õppetöös, ühtlustada õppeasutuse arusaamad akadeemilise petturluse olemusest ning selle tagajärgedest ja kommunikeerida seda selgelt kõikide akadeemilise kogukonna liikmetele.

Järgmistes uurimustes võiks teemale läheneda tudengite seisukohast, kogudes andmeid nii petturluse tegeliku leviku ja liikide kohta kui selle kohta, mis üliõpilasi petturlusega tegelema ajendab või tagasi hoiab.

Tänuõnad

Täna kõiki magistritöö käigus intervjuueeritud õppejõude, juhendajat ja kaaskodeerijat panustatud aja eest ning oma peret moraalse toetuse eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud, lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

24.05.2023

Karin Klaus

Kasutatud kirjandus

- Ababneh, K., Ahmed, K., & Dedousis, E. (2022). Predictors of cheating in online exams among business students during the Covid pandemic: Testing the theory of planned behavior. *International Journal of Management Education*, 20(3).
- Alves, A. C., Fernandes, S., & Uebe-Mansur, A. F. (2021). Online assessment: more student cheating than on-site? <https://doi.org/10.5281/zenodo.5095020>
- Amzalag, M., Shapira, N. & Dolev. (2022). Two sides of the coin: lack of academic integrity in exams during the corona pandemic, students' and lecturers' perceptions. *Journal of Academics Ethics*, 20(2), 243–263.
- Arnold, I. J. M. (2016). Cheating at online formative tests: Does it pay off? *Internet and Higher Education*, 29, 98–106. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2016.02.001>
- Aspers, P., & Corte, U. (2019). What is qualitative in qualitative research. *Qualitative sociology*, 42, 139-160.
- Awasthi, S. (2019). Plagiarism and academic misconduct: A systematic review. *Journal of Library & Information Technology*, 39(2).
- Baron, J., & Crooks, S. M. (2005). Academic Integrity in Web Based Distance Education. *TechTrends: Linking Research & Practice to Improve Learning*, 49(2), 40–45.
- Berkeley City College (2018). *What is academic dishonesty?*
<http://www.berkeleycitycollege.edu/wp/de/what-is-academic-dishonesty/>
- Budhai, S. S. (2020). Fourteen Simple Strategies to Reduce Cheating on Online Examinations. *Faculty Focus* 11.
- Busetto, L., Wick, W., & Gumbinger, C. (2020). How to use and assess qualitative research methods. *Neurological Research and practice*, 2, 1-10.
- Carraher Wolverton, C. (2022). Examining Trust in Emerging Technologies in an Online Healthcare IT Course. *AMCIS 2022 TREOs*. 42.
- Dayananda, D. P. D., Vasanthapriyan, S., Chathumini, K. G. L., & Fernando, M. S. (2021). Online Exams in COVID-19 Pandemic: A Survey-based Study at a State University in Sri Lanka. *From Innovation To Impact (FITI)*, 1, 1–6.
- Definition of PLAGIARIZE. (s.a.). Salvestatud 26. november 2022, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarize>
- DeJonckheere, M., & Vaughn, L. M. (2019). Semistructured interviewing in primary care research: a balance of relationship and rigour. *Family medicine and community health*, 7(2).

- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of advanced nursing*, 62(1), 107-115.
- Gamage, K. A., Silva, E. K. D., & Gunawardhana, N. (2020). Online delivery and assessment during COVID-19: Safeguarding academic integrity. *Education Sciences*, 10(11), 301.
- García-Peñalvo, F. J., Corell, A., Abella-García, V., & Grande, M. (2020). Online assessment in higher education in the time of COVID-19. *Education in the Knowledge Society*, 21.
- Garg, M., & Goel, A. (2022). A systematic literature review on online assessment security: Current challenges and integrity strategies. *Computers & Security*, 113, 102544.
- Golden, J., & Kohlbeck, M. (2020). Addressing cheating when using test bank questions in online Classes. *Journal of Accounting Education*, 52.
- Gray, L. M., Wong-Wylie, G., Rempel, G. R., & Cook, K. (2020). Expanding qualitative research interviewing strategies: Zoom video communications. *The qualitative report*, 25(5), 1292-1301.
- Janke, S., Rudert, S. C., Petersen, Ä., Fritz, T. M., & Daumiller, M. (2021). Cheating in the wake of COVID-19: How dangerous is ad-hoc online testing for academic integrity? *Computers and Education Open*, 2, 100055.
- Kennedy, K., Nowak, S., Raghuraman, R., Thomas, J., & Davis, S. F. (2020). Academic dishonesty and distance learning: Student and faculty views. *College Student Journal*, 34(2).
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). Andmekogumismetodid. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
<https://samm.ut.ee/andmekogumismetodid>.
- Levy, E. S., & Rakovski, C. C. (2006). Academic dishonesty: A zero tolerance professor and student registration choices. *Research in Higher Education*, 47, 735-754.
- Lord Ferguson, S., Flostrand, A., Lam, J., & Pitt, L. (2022). Caught in a vicious cycle? Student perceptions of academic dishonesty in the business classroom. *The International Journal of Management Education*, 20(3), 100677.
- Lofström, E. (2011). *Tegevusuuringu käsiraamat*. Archimedes.
- Magaldi, D., & Berler, M. (2020). Semi-structured interviews. *Encyclopedia of personality and individual differences*, 4825-4830.
- McCabe, D., Treviño, L., Butterfield, K. (2012). *Cheating in College: Why Students Do It*

and What Educators Can Do about It. Johns Hopkins University Press. Database: ProjectMUSE.

- Montenegro-Rueda, M., Luque-de la Rosa, A., Sarasola Sánchez-Serrano, J. L., & Fernández-Cerero, J. (2021). Assessment in higher education during the COVID-19 pandemic: A systematic review. *Sustainability*, 13(19), 10509.
- Noorbehbahani, F., Mohammadi, A., & Aminazadeh, M. (2022). A systematic review of research on cheating in online exams from 2010 to 2021. *Education and Information Technologies*, 27(6), 8413–8460.
- Novick, P., Lee, J., Wei, S., Mundorff, E. C., Santangelo, J. R., & Sonbuchner, T. M. (2022). Maximizing Academic Integrity While Minimizing Stress in the Virtual Classroom. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 23(1).
- Olev, A., Alumäe, T. (2022) „Estonian Speech Recognition and Transcription Editing Service“. *Baltic J. Modern Computing*, Vol. 10 (2022), No. 3, pp. 409–421
<https://doi.org/10.22364/bjmc.2022.10.3.14>
- Peled, Y., Eshet, Y., Barczyk, C., & Grinautski, K. (2019). Predictors of Academic Dishonesty among undergraduate students in online and face-to-face courses. *Computers & Education*, 131, 49–59.
- Peterson, J. (2019). An Analysis of Academic Dishonesty in Online Classes. *Mid-Western Educational Researcher*, 31(1), 13.
- Peytcheva-Forsyth, R., Yovkova, B., & Aleksieva, L. (2018). Factors affecting students attitudes towards online learning - The case of Sofia University. *In AIP conference proceedings* (Vol. 2048, No. 1, p. 020025). AIP Publishing LLC.
- Pleasants, J., Pleasants, J. M., & Pleasants, B. P. (2022). Cheating on Unproctored Online Exams: Prevalence, Mitigation Measures, and Effects on Exam Performance. *Online Learning Journal*, 26(1), 268–284.
- Raudmäe, M. (2016). *Õpetajakoolituse üliõpilaste arusaamad akadeemilisest petturlusest, selle põhjustest ja vähendamise võimalustest*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Raudmäe, M. (2017) . *Õppejõudude arusaamad akadeemilisest petturlusest, selle leviku põhjustest ja vähendamise võimalustest*. Publitseerimata magistrیتöö. Tartu Ülikool.
- Reedy, A., Pfitzner, D., Rook, L., & Ellis, L. (2021). Responding to the COVID-19 emergency: Student and academic staff perceptions of academic integrity in the transition to online exams at three Australian universities. *International Journal for Educational Integrity*, 17(1), Art. 1.

- Remmik, M., Tasa, T., Roos, L. & Löfström, E. (2019). Üliõpilaste arvamused plagiaadist ja plagiaadituvastussüsteemidest. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri*, 7 (1), 157-180.
<https://doi.org/10.12697>
- Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. K. Rootalu, V. Kalmus, A. Masso, ja T. Vihalemm (toim), *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*.
<https://samm.ut.ee/valimid>
- Saleh, A. M., & Meccawy, Z. (2021). EFL Female Students Perceptions towards Cheating in Distance Learning Programmes. *English Language Teaching*, 14(1), 29–36.
- Seitz, S. (2016). Pixilated partnerships, overcoming obstacles in qualitative interviews via Skype: A research note. *Qualitative research*, 16(2), 229-235.
- Stuber-McEwen, D., Wiseley, P., & Hoggatt, S. (2009). Point, Click, and Cheat: Frequency and Type of Academic Dishonesty in the Virtual Classroom. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 12(3).
- Surahman, E., & Wang, T. H. (2022). Academic dishonesty and trustworthy assessment in online learning: a systematic literature review. *Journal of Computer Assisted Learning*, 38(6), 1535-1553.
- Tartu Ülikool (2021). *Õppekorralduseeskiri*. <https://ut.ee/et/oppekorraldus>
- Tartu Ülikool (2022). *Hea teadustava*. <https://ut.ee/et/sisu/hea-teadustava>
- Trumm, E., Urmann, H., Remmik, M., Mägi, M., Tubelt, E., & Espenberg, S. (2020). *Eriolukorra õppetunnid - distantsõppe kogemus Tartu Ülikoolis*. Tartu Ülikool, sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE uuring.
- Woldeab, D., & Brothen, T. (2019). 21st century assessment: Online proctoring, test anxiety, and student performance. *International Journal of E-Learning & Distance Education*, 34(1), 1-10.

Lisa 1. Kutse uuringus osalemiseks

Lugupeetud XXX valdkonna õppejõud!

Olen Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi magistrant ja palun Teie abi oma magistritöö tarvis teostatavas uuringus. Nimelt soovin uurida veebieksamitega seotud akadeemilise petturluse erinevaid aspekte ning selle raames intervjuuerida erinevate valdkondade õppejõude, kes on veebieksamil mingit liiki petturlusega kokku puutunud, selle toimumist kahtlustanud või selle vältimiseks midagi ette võtnud.

Kui see teema Teid kõnetab, võtke palun minuga ühendust meiliaadressil karin.klaus.583@gmail.com. Intervjuude kestuseks olen planeerinud 30-45 minutit, aeg ja koht lepatakse kokku individuaalselt. Tulemusi kasutan üldistatud kujul üksnes oma magistritöös ja tagan osalejatele konfidentsiaalsuse.

Ette tänades,
lugupidamisega

Karin Klaus

Lisa 2. Intervjuu kava

- Taustandmed (akadeemiline staaž, valdkond, vanus)

Õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamite ajal

- Millised on Teie kokkupuuted veebieksamitega? Kas tegite neid ainult covid-ajal või ka varem/pärast seda perioodi?
- Kuidas hindate oma ettevalmistust veebieksamite korraldamisel? Kas ja mil määral saite ülikoolilt vajalikku tehnilist ja/või didaktilist tuge?
- Kuivõrd puutusite kokku akadeemilise petturlusega oma korraldatud veebieksamite ajal? Kui kogemus oli olemas, siis mis liiki petturlusega oli tegu ja kuidas Te sellest teada saite?
- Kuidas reageerisite kui avastasite petturluse?
- Mis on Teie arvates akadeemilise petturluse põhjused?
- Kui levinuks Te peate akadeemilise petturluse levikut distantsõppe perioodil võrreldes auditoorsete eksamitega?

Õppejõudude praktikad petturluse ennetamiseks veebieksamil

- Millest lähtusite veebieksami ülesehitusel ja küsimuste koostamisel?
- Kuivõrd arvestasite võimalusega, et tudengid kasutavad eksamil lubamatuid vahendeid?
- Milliseid praktikaid olete kasutanud petturluse ennetamisel veebieksamil?
- Kas olite neist praktikatest varem teadlik või hakkasite distantsõppe ajal neid rakendama?
- Kuivõrd vajasite kõrvalist nõu ja abi (kui, siis kelle) nende praktikate rakendamisel?
- Milliseid praktikaid peate kõige efektiivsemaks ja miks? Milliseid peate ebaefektiivseteks ja miks?

Lisa 3. Väljavõte kodeerimisest QCAmap veebikeskkonnas

Seda ma mäletan, et antud küsimuses ei olnud seda täpsustust, et palun selgitage oma sõnadega. Ühtepidi võib öelda, et see oli plagiaat ja teistpidi, et viitamisviga - allikat ei olnud juures.

Kuidas see juhtum lahenes, kas tudeng sai madalama hinde või midagi muud?

Tal jah läksid punktid alla selle põhjendusega, et antud vastuse põhjal ei saanud hinnata, kas ta tegelikult sai asjadest aru. Ja kõike muud, mida küsiti, tal ka selles vastuses ei olnud. Mingit plagiaadisüüdistust ta ei saanud, aga eksami pidi uuesti tegema.

Paar korda on olnud ka nii, et loed eksamitööd ja mõtled, et väga imelik spetsiifiline väljend. Aga kui see väljend veel kaks korda tuleb, siis tekib kahtlus, et on mingi jama. Sisestad Googleisse selle lause ja sealt ta tuleb. Et kellegi materjal on netis üleval, väga kergesti leitav, õppematerjalide hulgas pole see olnud ja viidatud ei ole.

Mis sellisel juhul saab tavaliselt?

Sõltub jälle, kuidas küsimus sõnastatud on. Ma olen võtnud enamasti ise vastutuse selle natukene eksinud tudengi kasuks kui ma ei ole taibanud täpsustada, et eksamil ei või abimaterjale kasutada või teksti kuskilt mujalt võtta. Tavaliselt olen tagasisideks mingi kommentaari kirjutanud, et see ei ole päris see, mida vastuseks ootas, aga kuna vastus vale ei ole, siis ta läheb läbi ning siis muudan selle küsimuse järgmistele tudengitele jaoks ära.

Huvitav, et te võtate vastutuse enda peale, et tuleks seda küsimust kuidagi teise nurga alt küsida.

Jah, aga minu meelest kui ma ei ole öelnud, et seda ei tohi materjalidega teha, siis.. kas meil ülikoolis kehtib vaikiv eeldus, et ma vastan kõiki asju oma peast? Sest osadel juhtudel ju võib materjale kasutada, aga osadel juhtudel ei või. Kui inimesed klassiruumi eksamile tulevad, siis öeldakse, et pange oma kalkulaatorid ära ja kõik asjad kinni - see annab signaali, et ei või abimaterjale kasutada. Aga kui see signaal veebieksamil on nagu puudulikult jäänud, siis ma ütleks, et ega tudeng ka end süüdi ei tunne kui ta on nutikas.

Sest õppejõud ju teevadki eksameid erinevalt ja mõned lubavad tõesti kasutada, mida iganes tahad.

Just, ja kui enne eksamit seda ei ole täpsustatud, siis kas see tähendab, et

Category system

- RQ1-1: plagiaat või viitamisviga
- RQ1-2: eksamiküsimuste või -vastuste jagamine
- RQ1-3: kaasläse abi eksamil, koostöö, keegi teine teeb eksamit
- RQ1-5: tagajärgi polnud
- RQ1-6: raske tõestada
- RQ1-8: maha kirjutamine, maha lugemine, Internetist kopeerimine
- RQ1-11: tudengile kommentaari kirjutamine
- RQ1-12: õppejõud võtab vastutuse - pole tingimustes kokku lepitud
- RQ1-13: chatGPD

Windowsi aktiveerimine
Windowsi aktiveerimiseks avage sätted.

Lisa 4. Esimese uurimisküsimuse kategooriad ja koodid

Millised on õppejõudude kogemused akadeemilise petturlusega veebieksamite ajal?

Kategooriad	Koodid
Akadeemilise petturluse esinemine veebieksamil	Distantõppes veebieksamil petturlus kasvas Distantõppes veebieksamil petturlus ei kasvanud Kogeti vaid üksikuid juhtumeid Isiklikud kogemused puuduvad Ei ole kindel, kas petturlust eksamil on toimunud
Akadeemilise petturluse liigid	Plagiaat või viitamisviga Eksamiküsimuste või -vastuste jagamine kaaslastega Kaaslase lubamatu abi, suhtlemine või koostöö Teine isik teeb tudengi asemel eksamit Vastuste maha kirjutamine, maha lugemine, Internetist kopeerimine ChatGPD lubamatu kasutamine
Akadeemilise petturluse avastamine	Tudengite vastused olid liiga sarnased Vaistlik mõistmine, et töö polnud tudengi enda tehtud Plagiaadikontrolliprogrammide kasutamise abil Vastused tulid liiga kiiresti ja samal ajal Vastus(ed) oli(d) ebaloomilised
Petturluse avastamisele järgnenud tegevused õppejõu poolt	Tegevusi ei järgnenud, tagajärgi tudengile polnud Tudengile kirjutati kiri või kommentaar Tudengile esitati lisaküsimusi Tudengi karistamine: hindepunktide vähendamine, korduseksam Sooviti tudengit karistada, aga see polnud võimalik Teavitati komisjoni Muudeti järgmiste eksamite ülesehitust või eksamiküsimusi Pöörduti auditoorsete eksamite juurde tagasi
Akadeemilise petturluse põhjused	Tudeng soovib saada eelist kaasõppijate suhtes Tudengi akadeemilised väärtused on paigast ära Petturlus on konkurentsi soodustava õppimiskultuuri sümptom Õppejõu poolt halvasti disainitud eksam või õppeaine Õppejõud pole eksami tingimusi piisavalt selgitanud

Lisa 5. Teise uurimisküsimuse kategooriad ja koodid

Milliseid praktikaid kasutavad õppejõud petturluse ennetamiseks veebieksamil?

Kategooriad	Koodid
Ennetamine eksami ülesehituse kaudu	Korruga saab vastata vaid ühele küsimusele Keerulised, "trikiga" vastusevariandid Küsimuste juhuslik järjekord eksamil Eksamil on palju variante Eksam annab aine koguhindest väikese osa, oluline on pidev töö Eksam avatud materjalidega: sõnasta, lahenda, too näiteid Vale vastus annab miinuspunkte Eksamil on loomingulised ülesanded, esseed, juhtumite lahendamised Plaanitakse AI kasutamine eksamisse integreerida
Tehnoloogilised ennetus- ja abivahendid	Ajapiirangu kasutamine eksamil Veebikaamera kasutamine suulisel või kirjalikul eksamil Plagiaadituvastusprogrammi kasutamine Turvalise veebibrauseri kasutamine Copy-paste funktsiooni blokeerimine Moodles Veebieksami toimumine auditooriumis
Aususe ja eetiliste väärtuste rõhutamine	Tudengi isikliku vastutuse rõhutamine Akadeemilisest aususest rääkimine Eksami sooritamise reeglite rõhutamine
Võimalikule petturlusele ei pöörata tähelepanu	Reeglite seadmist peetakse mõttetuks - nende täitmist ei saa kontrollida Puudub soov tudengeid rangelt kontrollida Tudengite koostööd eksamil peetakse positiivseks Usaldatakse tudengeid, neid peetakse ausateks õppijateks Spikerdamist peetakse võimatuks eksami või õppeaine ülesehituse tõttu Kontrollile eelistatakse tudengite käitumise kaudset suunamist: õppima õpetamine, plagiaadist rääkimine, plagiaadikontrolli tutvustamine

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Karin Klaus

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Tartu Ülikooli õppejõudude kogemused akadeemilise petturluse ja selle ennetamisega veebieksamitel distantsoõppe perioodil“, mille juhendaja on Liana Roos, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Karin Klaus

24.05.2023